

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 13 (1846)

П'ятниця, 27 березня 2015 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ СВОБОДИ В КРИМУ І НА СХОДІ УКРАЇНИ НЕ ГАРANTOVANI...

Ситуація з правами людини в анексованому Росією Криму і на сході України «різко погіршилася», йдеться в доповіді Європейської комісії про реалізацію європейської політики сусідства в 2014 році.

«Фундаментальні свободи, зокрема свобода зборів, свобода висловлювань і ЗМІ, не гарантовані в цих регіонах. Число переселенців із цих регіонів перевищує 1,4 мільйона. Здатність України надавати гуманітарну допомогу переселенцям виявилася недостатньою. Збройні конфлікти мають значний вплив на права жінок і дітей», — говориться в доповіді.

Як ідеться у звіті, реформи в Україні проводилися за «складного політичного, економічного, соціального і військово-безпекового контексту збройних конфліктів». Громадянське суспільство країни швидко розвивалося і почався процес децентралізації, йдеться в доповіді. Брюссель рекомендує Україні реалізувати комплексний пакет антикорупційних заходів у країні, гармонізувати виборче законодавство, провести всеосяжну реформу державного управління і гарантувати, щоб листраційні процеси у виконавчій і судовій владі проводилися відповідно до міжнародних стандартів.

РОСІЯ ЄДИНА НЕ ЗГОДНА З КАТАСТРОФІЧНИМ ПОГІРШЕННЯМ ПРАВ ЛЮДИНИ В КРИМУ

Росія є єдиною державою, яка не помічає катастрофічного погіршення ситуації в сфері прав людини в Криму, і замість обговорення проблеми на неформальному засіданні Ради безпеки ООН щодо Криму в Нью-Йорку, «сховала голову в пісок». Про це повідомляє урядовий портал з посиланням на спеціальну заяву МЗС України.

«Як і перше подібне засідання РБ ООН рік тому, захід привернув підвищено увагу держав-членів ООН і світової громадськості. Єдиною державою, яка не погоджується із спільнотою оцінкою щодо катастрофічного погіршення ситуації в сфері прав людини в Криму протягом останнього року, є Росія. У зв'язку з цим, може викликати лише жаль той факт, що саме ця країна замість того, щоб скористатися нагодою висловити та спробувати відстояти альтернативну точку зору, «сховала голову в пісок», не взяла участі у цьому засіданні РБ ООН», — йдеться в заявлії українського МЗС.

На засіданні Ради безпеки ООН щодо Криму виступив лідер кримських татар Мустафа Джемілев, який закликав ООН «не дати перетворити Крим на ядерну базу Росії».

МУСТАФА ДЖЕМІЛЕВ: ОКУПАНТИ ГОТУЮТЬ СПИСКИ КРИМСЬКИХ ТАТАР НА ЗНИЩЕННЯ
(Інтерв'ю з М. Джемілевим читайте на стор. 5)

НЕ ВБИВАЙТЕ «ATR»!

25 березня в ефірі кримськотатарського телеканалу «ATR» стартував телемарафон «Не вбивайте «ATR»!», присвячений проблемі можливого закриття телеканалу окупантами владою Криму. У марафоні можуть взяти участь усі бажаючі (запис за телефоном: +7978 077 95 95).

Телемарафон розпочинається о 18.00 і триває до 21.30 (з перервою на випуски новин і програму «Гравітація»). Триватиме він до 31 березня включно. А вже з 1 квітня телеканал «ATR» може припинити мовлення через те, що не зміг отримати від окупантів кримської влади свідоцтва про реєстрацію засобів масової інформації за російським законодавством, що загрожує припиненням його роботи в Криму.

КРИМСЬКІ ТАТАРИ ВИМАГАЮТЬ ВІД ПУТИНА ЗБЕРЕГТИ «ATR», А НЕ ЛИЦЕМІРТИ
(Детальніше — на стор. 4)

«ЦЕ ТОБІ ЗА НОВОРОСІЮ, БАНДЕРІВКО!»

КЕРІВНИК УКРАЇНСЬКОГО ХОРУ З ХАБАРОВСЬКА НАТАЛЯ РОМАНЕНКО СТВЕРДЖУЄ:
НЕЗГОДА З ПОЛІТИКОЮ ВЛАДИ КОШТУВАЛА ЙЙ РОБОТИ І РЕПУТАЦІЇ

За трохи більше, ніж рік, що минув після драматичних подій на київському Майдані, життя керівника українського хору з Хабаровська Наталі Романенко докорінно змінилося. Після піздки до Києва її звільнили з роботи, вона залишилася без засобів до існування, проти неї висували кримінальні звинувачення, її викликали на бесіди в управління ФСБ для «формування правильної позиції». А нещодавно на одній з центральних площ міста її облили зеленою: «Ось тобі за Новоросію, бандерівко!». Н. Романенко вважає: співробітники спецслужб і чиновники ревно проводять політику Володимира Путіна, переслідують її за спроби вільно висловлювати свою думку і захищати українських друзів.

Хабаровський хор, який отримав назву «Батьківська криниця», розпочав роботу на базі організації українського земляцтва «Зелений клін» у 1992 році. Наталя Романенко стала його керівником у 1995 році, після цього поїхала вчитися до України. Через рік вона повернулася в Хабаровський край, а в 1999-му «Криниця» відокремилася від «Зеленого кліну» і стала самостійною громадською організацією, яку Н. Романенко з тієї пори й очолює.

«Батьківська криниця» — учасник і лауреат багатьох міжнародних конкурсів. У 2013 році колектив їздив до Туреччини на Дні української культури в Анталії. Раз на два роки земляцтво «Криниця» разом з регіональним міністерством культури влаштувало Дні української культури. Щорічно разом з краївою науковою бібліотекою організація проводить «Шевченківські читання». У 2014 році «Криниця» допомогла «Зеленому кліну» провести Фестиваль дружби народів, присвячений 200-річчю

Ми вам — українського борщу і пісень, а ви нам — зеленик в очі?

чо з дня народження Тараса Шевченка. Обидва українські земляцтва в регіоні — і «Криниця», і «Зелений клін» — брали участь у міських і краївих фестивалях і святах. Обидва вони є членами «Асамблей народів Хабаровського краю». Наталя Романенко вважає, що з недавнього часу ставлення влади до «Криниці» змінилося: колектив припинив запрошувати на заходи, позбавили приміщені для репетицій.

(Продовження на 3-й стор.)

Остап КІНДРАЧУК: «Я — ПАТРІОТ КРИМУ, ІДЕНТИФІКУЮ СЕБЕ ЯК КРИМСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ»

Літо 2014-го було першим, коли Остап Кіндракчук не грав на набережній рідної Ялти. Наша розмова з ним почалася з політично-патріотичної ноти.

— Як ваш настрій?
— Настрій — як завжди у козаків.
— Бойовий?
— Ні, не дуже, бо зараз бойовий настрій немодний.
— Немодний?
— Так, коли він проявляється на Донбасі, то сказали: «Стоп, зі своїм бойовим духом, у нас мінські переговори. Не треба нам цього духу».

«Я тут сьому зиму, — розповідає пан Остап. — Улітку, коли сезон, я там граю, бо багато людей. А взимку Ялта порожня. Минулого року приїхав до Києва і накрив мене тут Євромайдан — це вже була сьома моя зима. А минулого літа я довго не повертаєсь до Ялти, бо дружина казала, що поки що «тут твоя бандура не буде користуватися популярністю», та під кінець літа все ж таки поїхав і пожалкував, що не їхав раніше».

Історія цієї людини просякнута романтикою і чоло-

вічою силою. Зараз у рідному Криму туристи з Росії козака-бандуриста, який 35 років життя ходив у море, був капітаном пасажирського судна, сприймають як «українську екзотику». На Хрещатику в центрі столиці він — символ козацького духу. Тут Остап Кіндракчук грає і співає пісні виключно рідною мовою, хоча визнає, що для київської влади Крим завжди був чимось на зразок планети Mars, таким же далеким і незрозумілим. Сьогодні козак згадує, як уперся в стіну, домагаючись для дітей та онуків права навчатися українською мовою в Криму.

(Продовження на 11-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

ПРЕЗИДЕНТ ДАВ СИГНАЛ?

Президент України Петро Порошенко задовільнив прохання Ігоря Коломойського про відставку з посади голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Відповідний указ Глава держави підписав під час зустрічі з ним, повідомляє пресслужба президента.

Президент наголосив на тому, що Дніпропетровщина має залишатися надійним захисним рубежем на сході України. «Маємо забезпечити мир, стабільність та спокій. Дніпропетровщина повинна залишатися бастіоном України на сході, захищати мир та спокій громадян», — сказав Петро Порошенко.

Нагадаємо, що незадовго до відставки І. Коломойському була оголошена догана, який передували події, пов'язані із захопленням офісу державного підприємства «Укртранснафта» у Києві.

Дії Ігоря Коломойського та

його команди вже вимагали певної реакції влади. Його відставка з посади голови Дніпропетровської ОДА — лише початок руху в боротьбі з олігархами в Україні. Таку думку висловив професор НаУКМА, політичний аналітик Олексій Гарань в ефірі «5 каналу», передає кореспондент «Укрінформу».

* * *

Відставкою губернатора Дніпропетровської області І. Коломойського Президент України Петро Порошенко практично пригрозив іншим олігархам, у тому числі Рінату Ахметову і Дмитру Фірташу, «жорсткою та швидкою розправою» у разі, якщо вони спробують злагатитися за рахунок держбюджету України. Про це «Апострофу» зазивало джерело в Адміністрації президента.

«Не було особистого конфлікту з губернатором. Президент дав чіткий сигнал, у тому

СИНА ЯНУКОВИЧА ПОХОВАНО В КРИМУ?

Як повідомляє «Укрінформ», 22 березня в ЗМІ з'явилася інформація про загибель на озері Байкал у Росії Віктора Януковича-молодшого. Він нібито потонув у автомобілі, який провалився під лід. При цьому всім пасажирам вдалося врятуватися.

У «Партії регіонів» підтвердили загибель 33-річного сина екс-президента України Віктора Януковича. Старший син екс-президента В. Януковича Олександр підтвердив загибель свого брата Віктора на Байкалі та поховання його у понеділок в Севастополі. Про це повідомила «Українська правда» з посиланням на інтерв'ю Олександра Януковича «Комсомольської правди».

«Ми вирішили поховати брата тут, тому що він дуже любив Крим, а тим більше Севастополь, і в Свято-Нікольському храмі він бував не раз. Крім того, на півострові живе наша маті, і їй буде легше відвідувати тут

могилу», — сказав він.

Як повідомило джерело в Адміністрації Севастополя, в спеціальному реєстрі міста інформація про цей похорон немає. Схоже, що сім'я Януковича домовлялася безпосередньо з настоятелем Свято-Нікольського храму, оскільки могила розташована на огороженні ділянки поряд з церквою, яка не належить місту, а є власністю церкви, зазначає видання.

«На відстівуванні були родичі, в тому числі Янукович. Жінка, судячи з усього маті, сильно плакала. Був ще маленький хлопчик, напевно, син і кілька людей, що відчувають за все, родичі. Під час поховання численні охоронці нікого не пропускали на кладовище», — розповів служитель Свято-Нікольського храму.

Tim часом, речник МЗС України Евген Перебийніс заявив, що письмової офіційної інформації від Росії про загибель на озері Байкал сина колишнього українського президента ще не отримано, а усні повідомлення — суперечливі...

ОКУПАНТИ ВИРИШЛИ ПРОПУСКАТИ В КРИМ ПОЗА ЧЕРГОЮ ШВИДКОПСУВНІ ТОВАРИ З УКРАЇНИ

Для транспорту, який постачає швидкопсувні товари з України в оккупованій Росією Крим, необхідно організувати позачерговий порядок проїзду через кордон.

Про це на нараді у Сімферополі заявив нелегітимний заступник керівника управління Россільгоспнагляду по анексованих Криму і Севастополю Юрій Єпанов, передають «Новини Криму».

За словами Єпанова, це, насамперед, стосується транспорту, що поставляє молодко і холоджене м'ясо. «Не передбачувані пробки, які трапляються на кордоні, негативно відображаються на тих постачальниках, які транспортують у Крим найбільш якісне продовольство», — зазначив Єпанов...

P. S. Коли вже у «навантаження» до харчів до Криму

числі Рінату Ахметову і Дмитру Фірташу, про те, що «доїти» держбюджет ніхто більше не зможе. Розправа буде швидкою і жорсткою. З президентом краєю співпрацювати. Важливо також, що Глави держави підтримали Арсеній Яценюк і Арсен Аваков», — сказав співрозмовник.

УНИАН

* * *

У середу просто на засіданні Кабінету Міністрів правоохоронці затримали голову Держслужби України з надзвичайних ситуацій Сергія Бочковського. Затримання відбулось у прямому ефірі, оскільки засідання уряду транслювали українські телеканали (на фото).

Бочковського затримали за зловживання і причетність до корупційних схем у ДСНС, зокрема, за закупівлю паливно-мастильних матеріалів за завищеними цінами. Також слідчі затримали заступника голови ДСНС Василя Стоєцького.

Затриманням високопосадовців просто під час засідання Кабміну відається продемонструвати, що в Україні відбувається боротьба з корупцією, і якщо це і піар, то не найгірший. Таку думку в коментарі для Радіо «Свобода» висловив політолог Сергій Таран.

«Коли країна у війні, кожна копійка на рахунку, вони грабують людей і державу. Так буде з кожним, хто порушує закон і хто знаходить з Української держави», — заявив Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк.

ПРЕЗИДЕНТ ОБСЄ: РОСІЯ СПРОБУВАЛА ЛЕГІТІМІЗУВАТИ ОКУПАЦІЮ КРИМУ І СФАБРИКУВАЛА «РЕФЕРЕНДУМ»

Світова спільнота завжди повинна пам'ятати про незаконну анексію Росією українського Криму, яка відбулася з кричущим порушенням міжнародного права шляхом організації незаконного «референдуму» задля легітимізації окупованого півострова. Про це заявив президент Парламентської асамблеї ОБСЄ Іллка Канерва на спеціальному засіданні, присвяченому річниці анексії Росією Криму.

«Я чекаю на день, коли всі ці несправедливості закінчаться і суверенітет України буде відновлений над усією її територією. Росія як держава-член ОБСЄ зобов'язана сприяти цьому», — мовиться в заяві президента ОБСЄ з нагоди річниці минулорічних подій, коли Росія «спробувала легітимізувати окупацию Криму, сфабрикувавши «референдум», який нібито інтегрував частину території України у свій склад».

Іллка Канерва також висловив занепокоєння постійним погіршенням становища у сфері прав людини і громадянських свобод, що відбувається у Криму з часу незаконної анексії. Зокрема, нагадує він, меншини, перш за все кримські татари, позбавляються прав, активістам і неурядовим організаціям закривають рота, ОБСЄ фіксує систематичний наступ на свободу засобів інформації.

Президент ОБСЄ нагадує, що й нині, через рік, ця анексія не стала ані на крихту менш нелегальною, дії Росії — ані на крихту менш вартими осуду, а удар по підвалах ОБСЄ ні на крихту менш інтенсивним.

Наприкінці лютого — на початку березня 2014 року перевинути з Росії та кримських баз Чорноморського флоту Росії війська без розпізнавальних знаків окупували Кримський півострів.

16 березня 2014 року на території Криму й міста Севастополя відбувся так званий референдум про статус півострова, за результатами якого Росія включила Крим до свого складу. Ні Україна, ні Європейський Союз, ні США не визнали це голосування і вважають, що Крим Росія анексувала.

КРИМ ПЕРЕТВОРИВСЯ НА ВІЛЬНУ ВІД ІНАКОМISЛЕННЯ ТЕРТОРИЮ

У Криму згортається простір для критичних голосів на тлі викрадень, катувань інших порушення прав людини, заявили на Кримському дні фестивалю Docudays UA правозахисні організації, серед яких Amnesty International в Україні, Кримська польова місія з прав людини і Центр інформації про права людини.

Як зауважив Красимір Янков, дослідник Amnesty International по Україні, в особливі скрутному становищі опинилися кримські татари, які з самого початку анексії відкрито заявляли про свою проукраїнську позицію.

«Для них стало майже неможливим організовувати публічні й культурні заходи, Меджліс не визнається владою, а кримськотатарські ЗМІ перебувають під загрозою закриття. Створена атмосфера страху посилюється і через відсутність розслідувань резонансних випадків викрадень членів кримськотатарської спільноти», — цитує Янкова прес-служба Amnesty International в Україні.

«За рік після окупації фактична влада Криму опанувала весь репресивний інструментарій, який є в арсеналі законодавства і практик Росії, щоб придушити інакоміслення на півострові. На незгодних, поміж іншого, чекають арешти, кримінальні переслідування та примусові видворення з Криму», — наголосив дослідник Amnesty International по Україні.

Голова правління Центру інформації про права людини Тетяна Печончик додає, що загалом у Криму можна

констатувати серйозній системні проблеми у сфері свободи слова. «Серед них — впровадження законодавства про протидію екстремістській діяльності, кримінальна відповідальність за «заклики до сепаратизму», скорочення числа альтернативних джерел інформації, пе-респілдування журналістів з боку правоохоронних органів і «кримської самооборони», — заявила Т. Печончик.

Як наголосила застуਪник голови Кримської польової місії з прав людини Ольга Скрипник, системні обмеження свободи релігії майже призвели до ситуації, коли вільно існувати і діяти в Криму може лише православна церква Московського патріархату.

За даними правозахисників, що належать до сім людей, серед яких шість кримських татар, були викрадені після анексії, їхня доля залишається невідомою. Один викрадений чоловік був знайдений мертвим зі слідами катувань...

У РОСІЇ ПОСТАВILI «МОЛОДУ ГВАРДІЮ... З ФАШИСТАМИ-

МАТИ САВЧЕНКО НАПИСАЛА ПУТИНУ ЩЕ ОДНОГО ЛИСТА

Мама незаконно утримуваної в Росії української льотчиці Надії Савченко Марія Іванівна найбільше хоче, щоб дочка повернулася додому до її дня народження — 29 березня, коли їй виповниться 77 років. Про це вона розповіла українським журналістам у Берліні, де разом з другою дочкою Вірою зустрічалася з німецькими політиками та дипломатами в надії, що ті зможуть вплинути на Путіна і змусити його відпустити полонянку, повідомляє кореспондент «Укрінформу» в ФРН.

«Молю Бога, щоб Надя повернулася додому до мого дня народження», — каже жінка.

У минулу п'ятницю Марія Іванівна написала листа Володимиру Путіну. Звернулася до нього як до політика і як до батька двох дочок.

«Володимире Володимировичу! У Вас є рідні дочки і рідна маті. Сподіваюся, Ви дуже любите своїх дітей і маму. Постіпуйте і мені, старенький 77-річній матері. Як болить серце за донечку; важко дивитися на ці страждання — одні кістки та шкіра. І мені соромно дивитися, коли 18 поліцейських з собакою

ведуть худеньку дівчину в наручниках на суд і з суду. Увійдіть в мое становище. Прийтіть гуманне рішення і поверніть мені мою дочку. Весь світ оцінить Ваш гуманний чинок», — йдеється в листі.

Раніше мати льотчиці писала канцлеру ФРН Ангелі Меркель. Та ввічливо відповіла, що робить все можливе, проте позитивної відповіді з Росії поки немає.

«Хотіла ще Бараку Обамі написати. Може, ще напишу», — міркує Марія Савченко, яка сподівається, що керівники інших країн та прості люди зможуть вплинути на кремінських чиновників.

У понеділок член сім'ї Савченко зустрівся з чиновниками в МЗС країни і з депутатами Бундестагу, а також німецькими журналістами. Вони звернулися до них з проханням посприяти у звільненні Надії, яка відновила голодування. Марія і Віра Савченко відкрили також у Музеї Берлінської стіни стенд, присвячений українській льотчиці.

Як повідомив посол України в Німеччині Андрій Мельник у «Твітері», «мати і сестра Надії Савченко

були прийняті у відомстві федерального канцлера: Ангела Меркель і надалі буде докладати зусиль для її звільнення», — написав український дипломат.

Марія Іванівна востаннє бачила Надію 10 лютого. Вона дуже сподівається, що станеться диво і дочка буде з нею до кінця місяця.

Нагадаємо: Надія Савченко потрапила в полон проросійських бойовиків у червні 2014 року в Луганській області і була таємно вивезена на територію Росії. Там її звинуватили в причетності до загибелі двох російських журналістів. При цьому, за даними захисту льотчиці, працівники російських ЗМІ загинули вже після того, як Савченко потрапила в полон. У січні цього року ФСБ порушила проти Савченко ще одну справу — за «незаконний перехід кордону РФ».

15 грудня минулого року льотчиця оголосила голодування і заявила, що припинить його тільки після звільнення і повернення в Україну. 5 березня Савченко припинила голодування у зв'язку з погіршеннем стану здоров'я, але згодом знову відновила його.

Басманний суд Москви залишив Надію Савченко під вартою до 13 травня.

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Про свою проблеми, про роботу в хорі, про спілкування з хабаровськими чиновниками і співробітниками ФСБ Наталя Романенко розповіла Радіо «Свобода».

— Шо ми зараз репетируємо? Намагаємося співати а капела старовинні українські пісні, які будуть дorchні в будь-якій концертній ситуації. Учасники нашого хору — і пенсіонери, і працюючі люди. Люди заслужені, цікаві, які зі мною багато років. Я з цим колективом 20 років, бачила, як виросли їхні діти, як нарощуються їхні онуки. У хорі співають, звичайно, не тільки українці, а й росіяни. У нас навіть є одна учасниця, в якої мама — українка, а тато — кореець. На неї завжди радісно реагують глядачі, запитують: «А ви що, теж українка?».

— А у вас самій українське коріння?

— Так, у мене українське коріння. Я народилася в Хабаровську і прожила тут все своє життя, майже 43 роки. Тут народилися мої діти. Виходить, що я — українка, яка народилася в Росії, вже у другому поколінні. Моя мама народилася в Прибайкаллі, в той час там існувала Бурятська АРСР. Мій дід відтік з України до Сибіру, бо йому сказали: там немає радянської влади. Він хотів потрапити на Далекий Схід, але коли доїхав до Іркутська, радянська влада дійшла вже до океану. Тому вони з бабусею сіли на баржу і вирушили вгору по Ангарі. На одній з приток Ангари їм сподобалося місце, і вони там залишилися жити. Це було бурятське село, поряд з яким невеликим хутором жили кілька українських родин. Мені батьки розповідали (діда я ніколи не бачила), що було дуже важко: померли двоє дітей, які з ними приїхали з України. Їм допомагали виживати буряти. Згодом у тих місцях було багато пересільних тюрем.

— І потім ваша родина перебралася до Хабаровська, ще східніше?

— Маму запросили викладати в 1971 році в Інститут культури, який відкривався в Хабаровську. Мама була директором Будинку культури в Братську, найбільшого в Іркутській області. Батько поїхав вступати до цього інституту. Познайомилися вони в Братську, а одружилися в Хабаровську.

— Ви говорите українською? У побуті використовуєте українську мову чи ви зовсім зросійшилися?

— (Українською — ред.) Я вільно розмовляю українсь-

кою і дуже люблю цю мову. Мой діти теж говорять українською. Я люблять Україну.

— Президент Росії Володимир Путін заявив, що росіяни та українці — це один народ. А ви як вважаєте?

— Шоразу, коли я беру якісь український твір для того, щоб розучити зі своїм хором, розумію, наскільки велика різниця — в культурі, в мелодіях, у сіменій традиціях. Я часто ставила собі запитання: чому стільки відмінностей? Чому ми такі різні? Ось я займаюся Україною 20 років, і весь час відкриваю для себе нове. Здавалося б, що ж є можна відкрити?!

Пригадую, коли я в радицькій школі вчилася, було верховенство якесь великоросій-

такої міри зіпсовані, що за 900 кілометрів від Києва я відчула це на собі.

Мене «трясли», багато разів викликали в «компетентні органи», намагалися схилити до неприйнятних для мене дій. Мене викреслили разом з колективом із заходів управління культури Хабаровського краю. У серпні 2014-го прийшли із шляхом тиску на директора центру, в якому був наш офіс, нас просто викинули, сказали: щоб через 2 години їх тут не було. Директор дуже злякався, бо слово «Україна» вже викликало певну фобію, а мое ім'я, природно, у всіх з Україною асоціювалося. Всі наші нагороди, наши дипломи, книги, реквізит, костюми — вона все разом з працівни-

заслуги перед містом. Торік ніхто не згадав про мої нагороди, звільнili — і ніхто мене не захистив.

Через два тижні після звільнення з Будинку культури, де я була на ставі керівника українського хору, мене звільнili і з війська за статтею «за порушення заборон та обмежень, пов'язаних з проходженням військової служби». Я подала апеляцію в колегію Окружного суду. Якщо вони залишать в силі рішення гарнізонного та окружного судів, уже не знаю, куди буду звертатися.

— Ви кажете, що з минулого року на вас почали чинити тиск. Чого від вас вимагали — політичної лояльності? Досить було заявити про те, що в

бачила те-то, те-то і т-то. Вона розповіла те-то, т-то, т-то...» Тє, що я відмовилася говорити, сказала за мене журналіст. Це було змонтовано. Огідна форма, огідна передача...

Мені почали телефонувати і писати друзі і говорити: «Наталю, тобі що, по голові стукнули? Шо з тобою? Шо ти там говориш?!». Я побачила що передачу, і мені захотілося померти... А потім я втомулася боятися. Напевно, вони зрозуміли, що я з ними співпрацювати не буду, що не приду за їхнім викликом, що я все одно буду «лайкати» своїм київським друзям, висловлюючись в Інтернеті на підтримку того, що вони роблять. Це — мої

брати? Ви б поїхали з Хабаровська, якби була у вас така можливість?

— Я вже сім місяців не отримую зарплату, живу на кредитну картку. Я, можливо, із задоволенням і поїхала б, плюнула б на все. Але мене тримає, по-перше, фінансове питання, яке я не можу поки вирішити. І, по-друге, мене, звичайно, тримають люди — мій колектив і почуття образів. Адже стільки років нами в Хабаровську пішалися! Коли ми приїжджаємо до Києва, там говорили: «Ах, Хабаровськ, ви такі пісні співаете, яких уже в Україні не співають!». Ми приїжджаємо в Москву, нам теж казали: «Ви такі класні!». Ми приїжджаємо в Сочі на український фестиваль, і нам теж говорили багато добрих слів. Я приїжджаю додому — ну, така гордість! У людини завжди повинна бути гордість за свою малу батьківщину. А зараз мені противно за свою батьківщину, мені огідно, що так зі мною чинять, що об мене ноги витерли... З іншого боку, багато моїх справжніх друзів, які є є, слава Богу, молоді. Вони приносять продукти і кажуть: «Так хочеться допомогти Україні! Ось ми Україні допомагаємо в твоїй особі. Ось тобі гуманітарна допомога...».

* * *

Як пояснив керівник пресслужби Хабаровського міського управління МВС Росії Кирило Блінов, за фактами нападу на Н. Романенко проводиться дослідча перевірка, потім буде ухвалене рішення про порушення кримінальної справи. А от проти самої Романенко минулі зими військово-слідчим управлінням Слідчого комітету Росії у Східному військовому окрузі порушенено одразу дві кримінальні справи. Одна — за частиною 3 статті 337 Кримінального кодексу Росії «За самовільне залишення частини або місця служби без поважних причин», друга — за статтею 159.2 — «Шахрайство при отриманні виплат». Обидві справи спочатку були об'єднані в одне провадження, потім перша з них була закрита. Допити Романенко, який як запобіжний захід визначена підписка про невиїзд, проводять у військово-слідчому управлінні Східного військового округу, проте вона вважає, що кримінальне переслідування ініційоване ФСБ — згідно з докumentами, саме співробітники спецслужб заламалися перевіркою її діяльності... (Друкується зі скороченнями. Оригінал матеріалу — на сайті Російської служби Радіо «Свобода»)

«ЦЕ ТОБІ ЗА НОВОРОСІЮ, БАНДЕРІВКО!»

Наталія Романенко

ками центру просто в купу звалила і злякано доповіда: можете перевірити, їх тут немає! Ми весь реквізит розібрали по домівках. Я намагалася писати листи в усі інстанції. Спочатку написала в мерію, писала і в сам центр. Мені відповідали відповідями: немає можливості продовжувати з вами договір про співпрацю. Потім мене звільнили з роботи, нібито за прогули. Всі дивувалися: «За що тебе можна звільнити? Ти з цим хором, я з дитиною, носила се все життя».

— Як на українському земляті, на вашому хорі відбилися трагічні події останнього року у відносинах Росії та України?

— З самого першого дня, коли я повернулася з Києва до Хабаровська, на мене почався колосальний тиск, оскільки я не приховувала своїх поглядів. Я не очікувала цього, як і того, що з боку Росії буде така агресивна інформаційна війна. Я думала, що все має вирішуватися всередині сусідньої держави, всередині самої України. Я жила в зовсім іншому світі і не припускала, що взаємини Росії та України будуть до

Україні прийшли до влади різni фашистські елементи, і що Росія проводить там міролюбну політику, — і від вас бів відчепились?

— Я провела в нашому ФСБ більше 14 годин. То на мене кричали, то мені погрожували! Це був якийсь хая, я потім два місяці ходила немов несамовита. Я не знаю, я після цього провела заходи, пов'язані з 200-річчям Шевченка, у нас багато було заходів... Вони зі мною записали моторошне, огідне інтерв'ю. Дали папірець і сказали: ви повинні це сказати максимально близько до тексту. Я закреслила кілька абзаців, сказавши, що ось цього говорити не буду. Ні, ви це скажете, ви повинні це сказати! У мене було паралізовано свідомість, я не могла заспокоїти відчуття, що якось я сказала на якомусь автопілоті ці фрази... Але, звичайно, не все, чого вони дамагалися. А змінтували це так, що голос журналіста за кадром говорив: «Наталія Романенко розповіла, що

друзі, керівники творчих колективів в Україні, мої викладачі, мої колеги... Я відчувала свою провину після цієї передачі, мені дуже хотілося показати, що я — не сволота, як мене представляли в цій передачі. Ну, і все.

Почалися засідання комісії про мою профнепридатність

В ЗОНИ «ФАНТОМНОГО» БОЛЮ

Під час прямого телевізійного ефіру на кримському телебаченні, присвяченому катастрофічному зростанню цін, серед запитань, що надійшли чиновнику від торгівлі, була і скарга на магазини системи «Везунчик», де і досі «продається багато товарів українського виробництва». Чиновник широ здивувався: «А що ж тут поганого, чим ширший асортимент, чим більше пропозицій, тим вища конкуренція, яка збиває ціну...». На користь українських товарів навіть у рамках телепередачі суперечкою до України спрямування публічно озиваються і кримські підприємці, заявляючи, що ціни на них дешевші, ніж на російські.

Але це навряд чи вплинуло на вихованих російськими і кримськими ЗМІ кримчан, 99% котрих, якщо вірити опитуванням, їм довіряють. Ось пенсіонерка визначається в магазині, який же їй купити томат. Той, на якому написано «Томатна паста херсонська», що удвічі дешевший за інші, жінка відштовхує одразу з коментарем: «Це хохляцький». Але продавець допомагає-таки зекономити гроши. «Почему хохляцький, он с новороссийского города Херсона!». Чито пенсіонерка не дуже впевнена у своїх географічних знаннях, чи то думає, що Херсон все увійшов до Нової росії, але томат бере.

Атмосфера ненависті в Криму дедалі посилюється, пенсіонерки вже готові до «північних» боїв, а тут ще й річниця так званої «кримської весни», концерти, розпяткування про унікальну операцію з «повернення Криму», очолювану самим президентом РФ, і не менш унікальну — з евакуації В. Януковича на терени іншої держави, теж очолю-

вану особисто Путіним. А взамін — «офіційна міждержавна угоди передачі Криму», укладена із «законним» президентом. Це на випадок міжнародних судів, які так і не відбулися.

Натомість є «єдина», «мононітна» воля кримського народу, підкріплена переписом. За попередніми даними якого, кількість росіян у Криму становить вже понад півтора мільйона. І лише 344 тисячі визнали себе етнічними українцями. Коментуючи такі результати, організатори перепису кажуть, що переписувачі ні на кого не тиснули. Та в цьому не було і необхідності, бо на людей «тиснуло» життя. А ті, хто займався переписом, просто не заважали їм шукати п'ятий кут та ще розуміти, що росіянами записатися може кожен, незважаючи на походження.

Але стовідсотковий результат таки «не прокотив», знайшлося і 16% тих, хто російською рідною мовою не назавав, хоча зрозуміло, що це не українці, а переважно кримські татари. І скільки б не гомоніли російські політики, що Україна не зробила для цих людей геть нічого, а Росія — одразу ж і все, позиція кримськотатарського народу, що пройшов шлях великих випробувань, важко піддається коригуванню. З лихим серцем і без зайового навантаження на державний бюджет Росія визнала цей народ репресованим і тепер реабілітованим. Чому б ін? Адже реально це — пустопорожній папірець, але які можливості для російської пропаганди! Що ж до бюджету, то кожен репресований пенсіонер одержав право на надбавку до пенсії в сумі...

80 рублів. За це і банки російського томату не купиш.

Та і хто сказав, що Росія зацікавлена в торжестві справедливості? Якби це було так, то сьогодні не висіла б загроза закриття над єдиним кримськотатарським каналом «ATR», що намагається подавати балансовану інформацію. Тільки завдяки йому можна було дізнатися, як кримчани святкували чергову річницю великого українського пророка, що супроводжувалося арештами і судами, хоча вшанування відбувалось з дозволу влади. Але акція проходила не біля самого пам'ятника Тарасу Шевченку, чому нішо не заважало, а біля «Трьох грацій» на іншому краю міста, де логічно було б відзначати річницю хіба що Геродота.

Але за російською логікою головне, аби все було шито-крито. Відтепер так воно і буде. Адже у керівництва «ATR» навіть не прийняли документи на перереєстрацію за російським законодавством, яка зачінчиться 1 квітня.

Натомість чуємо знову те, що не було та і не могло бути. В прямому ефірі навіть відбувається коротенька нарада з приводу того, як же краще «обробляти» кримчан. «Ми должны давити на то, что до февраля Украина была одна, а потом стала другая», — інструктує однодумців один із учасників телепередачі «Все как есть». Адаль пан Цеков говорить про те, що в Україні не виплачувалися вчасно пенсії, ні зарплати, хоча насправді — це тепер частина кримчан лише в двадцятих числах березня одержала соціальні виплати за січень та лютий. Подібне відбувається і в самій Росії, де прокотилися страйки вчителів з

приводу тримісячного затримання зарплат. І все це називається «Ми должны защищаться от лжи с Україны». А де ж та брехня і хто її чує, якщо інформаційний простір України в Криму відсутній? То ж ту брехню потрібно спочатку вигадати, а потім від неї захищатися, і досів такий вже є. Так, наприклад, кримські ЗМІ називають приєднання Криму до Росії «единственным возможным спасением от американского геноцида». В такий спосіб одним ударом вбиваючи двох зайців: і Штати затавривавши, і Росію виставивши в благородному ореолі.

Хоча близкий до істини російський президент, який заявив, що Крим завжди був для Росії як відсутня нога або рука, і це можна було б порівняти з фантомними болями. Тепер у Росії не болить, проте болить у пересічних росіян, що потерпають від санкцій, болить у кримчан, які живуть в атмосфері ненависті, страху і взаємних підозр. Але чи не найважче школи-рам-старшокласникам, частини з яких продовжує вважати Україну своєю Батьківщиною, бо навчалися за «неправильними» підручниками і повторюти «на біс» навчання за «правильними» вже не вдається. У всяком разі, негатив накопичується і піднімається чорною хмарою над благодатним краєм.

А країна, для якої Крим — нібито відтіята кінцівка, лише посилює інтенсивність інформаційної війни, що не влучає в тіло, але непоправно ранить душі. Ведучий однайменної передачі в Криму називає що війну «керуванням великою кількістю людей». До речі, не просто людей, а тих, хто, можливо, наважди залишитися моральними інвалідами.

Тамара ФЕДОРЕНКО
м. Сімферополь

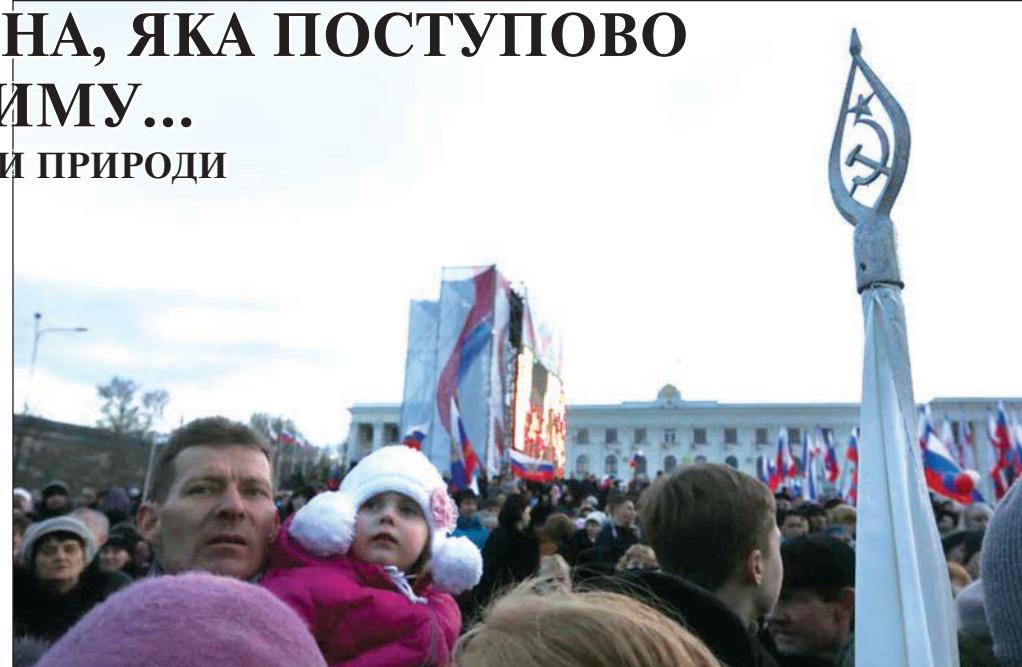
КРИМСЬКА ВЕСНА, ЯКА ПОСТУПОВО ПЕРЕЙШЛА В ЗИМУ... (ПОРУШУЮЧИ ВСІ ЗАКОНИ ПРИРОДИ І ЗДОРОВОГО ГЛУЗДУ...)

І літо, схоже, теж не настане в Криму, бо тут тепер все по-новому — за новими законами, все з дозволу Кремля (це тут називають розширенням прав і свобод громадян), все наперекір «гнілу» Заходу і конкретно Обамі... А він живе там собі на краю світу в далекій Америці і не відає, що є головним опудalom на давно неораному, порослом бур'яном пустырі, який в народі (чи то в кремлівських палахах) прозвали «руським миром».

Так-от, прекрасна кримська земля поступово стала перетворюватися на такий же пустир — занедбаний, дороги в ямах і вибоях (все підганяється під російський стандарт), малий бізнес закривається і втікає з невизнаної території, а російські підприємці не йдуть в Крим, бо бояться західних санкцій. Відсутність інвестицій, які відомо, призводить до занепаду. Люди активної життєвої позиції вимушенні відзначати, що для нормального цивілізованого життя їм доведеться покинути цю землю. А сюди прибувають російські військові і бюджетники, щоб «підтримати» це божевілля під наявністю «руського миру».

Мешканці півострова нарешті починають розуміти, яке «щастя» прийшло до них рік тому. Але під впливом щоденного передозування роспропагандою вони все ще її інерцією продовжують радіти і викрикувати: «Крим — Росія!!!». Інші тихенькі мовчат, бо бояться. Вже стільки народу затягали на допити, що висловити свою незгоду з діями «визволителів» стало небезпечним для життя.

Для мене зараз єдиним зовнішнім проявом українського походження є те, що я з дітьми спілкуюся українською. Доњка ходить в садочок, і так засмучується, що її вихователька (яка родом з Київщини) перестала з нею розмовляти рідною мовою. Зі мною теж вона бояться в присутності інших користуватися українською (ще б пак — на стіні висить портрет «царя», а від нього ж не сховаєшся)... Старший син у коледжі вчиться. Стипендія стала меншою в 4 рази порівняно з українською. Проте всі (крім двох в іншій групі) радіють за «кримнаш». Хто не розділяє радості, — мовчить, як риба. На уроках деякі викладачі побояють обговорити останні новини, просвітити молодь на тему «історичної справедливості» — про українських «фашистів» і про «щастя» кримчан, які раптом опинилися в

18 березня 2015 року. Сімферополь, площа Леніна, свято «кримської весни»...

складі РФ. На всі заходи (типу антимайдану, річниці «кримської весни») студенти ходять в обов'язковому порядку — для масовості. Ніхто тільки не каже дітям про відсутність перспектив в умовах ізоляції від всього світу. Наказ зверху — рівнятися на Росію (нічого, що вона відсталі в науково-технічному розвитку років на 10-15). Розумна, мисляча, передова молодь не потрібна цьому тоталітарному режиму. Взагалі, найкраще керувати інертою, затурканою, бездіяльною біомасою, на що і спрямована внутрішня політика Кремля.

Чоловік розповів про випадок зі знайомим, який працює страховим агентом. Робота його зобов'язує завжди мати елегантний зовнішній вигляд — костюм, галстук, французькі парфуми. Одного разу, коли він йшов увечері зі своїм шефом через центральну площу Сімферополя, їх зупинили співробітники ФСБ з вимогою пред'явити документи. Добре, що були при собі паспорти, а то б забрали до відділка для встановлення особи. Коли хлопець запитав їх про причину зупинки, — відповідь вразила. Виявилося, що зовнішній вигляд на тлі інших (в куртках, старих джинсах, спортивних костюмах) сильно нагадував іноземців. Так що одягайтесь простіше — ви ж тепер живете в РФ! Культура та етикет — це прояви буржуазії!

Таких безглуздих і тупикових випадків щодня трапляється багато в «кримнаші», але ж найго-

ловніше, що радує кримчан, — «в нас не стріляють». От так тепер живе півострів і його мешканці. Це якщо не торкатися матеріальної складової нашого життя. Подорожчало все — товари, послуги, сервіс. Якість життя впала, роботи немає, туристи не їдуть, кругом черги, всім потрібні якісні довідки, папери, дозволи, штучний ажотаж з переоформленням документів на російські. І люди годинами стоять, а інколи доводиться і вночі не спати, а йти в якусь контору, щоб чергу не пропустити. От такі реалії зараз у Криму. І всі мовчкі виконують наказ «нової» влади, бо критика тут може дорого коштувати, а ініціатива точно буде покарана. Так-от, якщо таке життя і було мрією кримчан, тобудь-яка дитина скаже: вони, мабуть, несповна розуму. Бо людина народжується на світ для того, щоб вільно дихати, розвиватися, вчитися, вільно пересуватися в потрібному напрямку, спілкуватися будь-якою мовою, висловлювати свою думку і не боятися за це бути покараним. Це все людською мовою називається — СВОБОДА. Хіба є щось дорожче від неї? І чи можна радити, коли її втрачаш? Колись і мешканці півострова знайдуть відповіді на ці запитання. Сон пройде і ті, хто має очі, побачать, а ті, хто має вуха, почують... Головне, що було надто пізно...

Галина ЛЕЛЕКА
м. Сімферополь

КРИМСЬКІ ТАТАРИ ВИМАГАЮТЬ ВІД ПУТИНА ЗБЕРЕГТИ «ATR», А НЕ ЛІЦЕМІРТИ

Національний рух кримських татар просяє президента Росії Володимира Путіна і прем'єра Дмитра Медведєва зберегти медіа-холдинг «ATR» на окупованому півострові. Про це ідеється в заявлі на ім'я президента і прем'єра Росії, Генпрокурора РФ Чайки і голови Ради при президенті РФ з прав людини Федотова у з'язку з відмовою реєструвати ЗМІ, що входять до холдингу.

«Керівництво «ATR» неодноразово подавало документи на реєстрацію у Федеральну службу з нагляду у сфері зв'язку, інформаційних технологій і масових комунікацій (Роскомнагляд), але їх всякий раз повертали назад. Формальні причини були різні (а фактично — надумані)», — сказано в заявлі.

«Закриття мовлення медіа-холдингу «ATR» буде важким і непоправним ударом по кримськотатарському народу і всьому кримському співвластивству», — заявляють кримські татари. «І тоді всі розмови і декларації про «реабілітацію», про «розвиток», про «міжнаціональну злагоду», про «будівництво толерантного громадянського суспільства» і про «дружбу між росіянами і кримськими татарами, які жили століттями тут», для кримських татар буде порожнім звуком і лицемірством» — попереджають вони.

«Не треба думати «можновладцям», що «ATR» — приватний телеканал, який можна просто «віджасти» і з це нічого не буде. Медіа-холдинг «ATR» — це надбання всього кримськотатарського народу і не треба його руйнувати одним розчірком пера», — сказано в заявлі. У заявлі також нагадали про масові переслідування кримських татар, прискорені та обшуки, які був проведений на телеканалі 26 січня.

Також у заявлі нагадали слова керівника окупаційної влади Криму Сергія Аксёнова про те, що нібито телеканал «дає надію на повернення Криму в Україну, підбурюючи інших людей до дій» і що нібито «говорить про те, як потім розправляться з тими, хто отримав російські паспорти». «Робота таких каналів на території республіки в нинішній напіввоєнний час неприпустима», — говорив Аксёнов.

«Невже для кримської влади мало своїх провладних медіа-ресурсів, які подають інформацію в пот

Спілкування з Мустафою Джемілевим відбулося в штаб-квартирі НАТО в Брюсселі, де лідер кримськотатарського народу розповів союзникам про те, як Крим за рік російської окупації перетворився на територію несвободи і політичної глухоти. В ексклюзивному інтерв'ю «Укрінформу» Уповноважений Президента України пояснив, чому Заходу не можна «проковтнути» окупацію Криму, і як вчинки Путіна можуть спровокувати велику катастрофу для всього людства.

ВІЙНА В КРИМУ ПРИЗВЕДЕ ДО ЕТНІЧНОЇ ЧИСТИКИ КРИМСЬКИХ ТАТАР

— Пане Джемілев, це не перший Ваш візит до НАТО. Позиція військово-політичного блоку зрозуміла й однозначна: окупацію Криму ніколи не буде визнано, це — брутальна агресія Росії. Окрім політичних декларацій, Ви обговорювали з представниками Альянсу конкретні дії для відновлення цілісності України, міжнародного порядку і системи безпеки?

— Мій перший візит був у березні минулого року — відразу після окупації. Так вийшло, що після телефонної розмови з Путіним я війшов до Брюсселя на запрошення штаб-квартири НАТО, де зустрівся з послами всіх 28 країн-членів. Тоді вони цікавилися, як відбувалася окупація. Сьогодні вже минув рік. І мене запитували: що змінилося, яка ситуація і що можуть зробити країни НАТО для того, щоб допомогти людям, які перебувають на окупованих територіях, насамперед кримським татарам. Вони, як відомо, найбільше зазнають нападок окупаційної влади.

Втішно, що всі посли під час зустрічі підкреслювали, що ніколи не визнають окупацію Криму і робитимуть усе залежне від них для звільнення окупованих територій. Це головне, але ще ми обговорювали конкретні заходи, яких можуть вжити західні країни.

— Що це за заходи, чи порушується питання про військову допомогу з боку союзників?

— Я спочатку сказав: ми — не прихильники вирішення питання деокупації і звільнення Криму військовим шляхом. Тому що це приведе до загибелі багатьох тисяч людей. І найбільша небезпека для нас — представників кримськотатарського народу — ці жертви можуть стати результатом етнічної чистки кримських татар. Ми маємо інформацію, що в разі військових дій вони передусім почнуть знищувати кримських татар. Ми навіть знаємо, що вони складають списки — хто повинен насамперед бути знищеним.

Тому найбільше потрібно розраховувати на санкції. Я порушую це питання, оскільки нас турбую та позиція, що якщо російська сторона буде дотримуватися Мінських

Мустафа ДЖЕМІЛЄВ: ОКУПАНТИ ГОТУЮТЬ СПИСКИ КРИМСЬКИХ ТАТАР НА ЗНИЩЕННЯ

В КРИМУ ЛЮДЯМ БЕЗ РОСІЙСЬКОГО ПАСПОРТА ЗАГРОЖУЄ ВІДВОРЕННЯ

— Український Крим — рік під російською окупацією. У зв'язку з цією трагічною датою Ви взяли участь у відкритті фотовиставки у штаб-квартирі НАТО, яка символічно називається «Примушенні стати росіянами». Як сьогодні живеться в Криму українським патріотам, насамперед кримським татарам?

— У Криму зараз обстановка несвободи, політичної глухоти. Жити, як у демократичному суспільстві, там неможливо. Але Меджліс кримськотатарського народу постійно звертається до своїх громадян, співвітчизників з проханням не залишати рідину землю. Тому що ми за повернення на свою історичну батьківщину боролися протягом декількох десятиліть. Але те, що котиться в Криму, особливо факти зникнення і вбивства молодих людей, які здійснюються загонами так званої «самооборони Криму», — все це вселяє людям страх, люди бояться за своїх дітей.

— Це змушує багатьох залишати півострів...

— На сьогодні, за даними Верховного комісаріату ООН у справах біженців, понад 20 тисяч людей вже полишили територію Криму. Більш ніж половина з них — кримські татари. І відтік ще триватиме.

Цей процес також стимулює примусова рекрутизація молодих людей до російської армії, що розпочалася. Вони не з власної волі зобов'язані там служити. Зрозуміло, кримським татарам вони в

руки зброю давати не будуть. Але основна мета — зібрати таких молодих людей і вивезти за межі Криму. А відмова від призову до армії передбачає кримінальну відповідальність до п'яти років позбавлення волі.

Також потрібно зазначити, що під загрозою видворення з Криму сьогодні практично всі, хто не отримав російський паспорт.

КРИМСЬКІ ТАТАРИ
МОЖУТЬ ДОПОМОГТИ
В БОРОТЬБІ
З СЕПАРАТИЗМОМ
НА ХЕРСОНЩИНІ

— Як варіант вирішення цієї проблеми Ви ініціювали ідею поширити адміністративну юрисдикцію АР Крим на деякі райони Херсонської області.

рівкою Україною. Я не кажу про те, що потрібно душити там цих людей відсутністю електрики, води або продуктів. Навпаки, нехай їм буде світло, тепло і ситно, але не за рахунок України. Росія окупувала цю територію — нехай нессе цілковиту відповідальність як за правове становище, так і за економічну ситуацію.

— Які це ініціативи передбують у фокусі Вашої уваги як Уповноваженого Президента України з питань кримськотатарського народу?

— Є ініціативи правового порядку. Зараз працюємо над проектом концепції національної політики у сфері прав корінних народів, де потріб-

російськомовні, які перебувають під постійним пресингом і пливом російської пропаганди.

Тому, як і очікувалося, ще перед приходом окупантів багато з них, насамперед керівний склад, були завербовані російськими спецслужбами. Якщо більш ніж 90% особового складу СБУ переїшло на бік окупантів, це не означає, що вони раптом стали зрадниками — вони вже були співробітниками ФСБ.

Тож до кожного буде персональний, окремий підхід. Одна справа — відповідальність керівників, інша — рядового складу. Як народний депутат звернувся до Генеральної прокуратури з вимогою про порушення кримінальних справ проти тих колабораціоністів, які активно беруть участь у діях, що порушують права громадян України на окупованій території. Загалом там 367 осіб, але це не повний список, він буде поповнюватися.

Я не думаю, що почнеться масові репресії проти всіх. Але ті, хто свідомо складав присягу на вірність Україні й зрадив її, і особливо хто під час окупації брав участь у діях, унаслідок яких були брутальні порушення прав колишніх співвітчизників, то вони, звичайно, мають нести відповідальність.

Попереду величезна робота слідчих органів. Вони повинні щодо кожної людини визначити конкретні його діяння, оголосити в міжнародний розшук і звернутися до всіх країн, щоб у разі війзду з окупованої території або за межі Росії вони були передані українському правосуддю.

ЗРАДНИКИ В КРИМУ ВЖЕ ПОКАРАНІ

— Суміні усвідомлювати, але це факт: за різними даними, понад 5 тисяч українських військовослужбовців, більшість представників інших силових і спеціальних відомств з початком окупації зрадили Україну, зрадили присягу і перешли на службу російському агресору. Що з ними робити після повернення Криму додому, в Україну?

— Правоохоронні, судові органи, Збройні Сили на території Криму комплектувалися дуже нерозумно. Понад 70% тих, хто там служив, були жителями самого Криму —

В Україні заарештували первого військовослужбовця з Криму, який зрадив присягу та перешов на бік окупантів.

До анексії Криму хлопець служив контрактником у Перевальському, а місяць тому зателефонував матері і сказав, що виїжджає додому і йому начебто запропонували роботу в Києві. Але при спробі перетнути кордон солдата, який рік тому уклав контракт з армією РФ, заарештували задезертиста. Йому загрожує від 2 до 5 років ув'язнення.

Родина солдата сподівається лише на те, що йому дадуть умовний термін. Перше судове засідання у цій резонансній справі очікують уже за тиждень.

* * *

В Криму ФСБ запропонувало усім колишнім співробітникам Служби безпеки та Державної прикордонної служби України, які зрадили українській присязі, покинути півострів.

Про це заявив на брифінгу речник АТО Андрій Лисенко, передає кореспондент «Укрінформу».

«За оперативною інформацією, ФСБ запропонувала усім колишнім співробітникам Служби безпеки та Державної прикордонної служби України, які зрадили українській присязі і служать у російських спецслужбах, визначитися з місцями подальшого проходження ними служби поза межами півострова... Зрадники нікому не потрібні!» — підкреслив офіцер.

У НАТО ПОКАЗАЛИ ПРАВДУ ПРО ТЕ, ЯК РОСІЯ ЗАХОПИЛА КРИМ

У штаб-квартирі НАТО відкрилася фотовиставка про початок російської окупації АР Крим. Акція «Примушенні стати росіянами: окупація Росією АР Крим» присвячена першій річниці трагічних подій на півострові, повідомляє власний кореспондент «Укрінформу» у Брюсселі.

«Ці дні змушують нас повернатися до трагічних подій, які сталися рік тому. Ми будемо робити все, щоб анексія Криму не була забута, не відійшла на другий план, а залишася у порядку денного усіх міжнародних організацій. Для цього на наше прохання й було скликане позачергове засідання Комісії Україна-НАТО, для участі в якому прибув народний депутат Мустафа Джемілев. Задля того, щоб не лише учасники засідання почали голос під час проанонсованої анексії Криму, ми з люб'язною згоди газети «День» розмістили у штаб-квартирі НАТО фотовиставку», — розповів глава Місії України при НАТО Ігор Долгов.

Він наголосив, що на відміну від «глянцевої картинки», яку нама-

гався змалювати президент Путін, ці роботи українських фотокореспондентів показують правду. «Я дуже хочу сподіватися, що ця перша річниця окупації була останньою», — сказав посол.

Уповноважений Президента України з питань кримськотатарського народу, народний депутат М. Джемілев нагадав, що вперше відвідав штаб-квартиру Альянсу у березні минулого року — відразу з початком окупації та після своєї телефонної розмови з російським президентом Путіним.

«Тоді всі посли згадалися, як проходила окупація. Сьогодні вже минув рік, і мене запитують, що змінилося, що можуть зробити країни НАТО для допомоги людям, які перебувають на окупованих територіях, насамперед кримським татарам. Вони найбільше зазнають нападок окупаційної влади», — розповів лідер кримськотатарського народу.

Він наголосив, що під час зустрічі з послами НАТО отримав запевнення, що окупація Криму ніколи не буде визнана.

ГАЗЕТИ ПЕРЕДНЬОГО КРАЮ

Про те, що давній приятель «Кримської світлиці» Ігор Зоц (він же – головний редактор україномовної газети «Донеччина») рано чи пізно вимушений буде покинути рідний Донецьк, я з сумом подумав ще у травні минулого року. Тоді я зустрівся у Львові з його дружиною, і в її розповідях про ситуацію на Донбасі було мало втішного. Виходить, що вгадав. Тепер редактор живе в Києві і (як це й належить робити нашим ідеологічним побратимам) вперше продовжує видавати свою газету. І це, будучи повністю відрізним від рідного ґрунту! Можна сказати, маленький журналістський подвиг. Якість газети не зниилася, навпаки – вона стала значно радикальнішою, більш акцентованою на боротьбі з агресором. Уже немає програми телепередач і обов’язкових, з точки зору влади, матеріалів. Зате повно цікавих, актуальних статей. «Донеччина» стала газетою українського Опору. Я попросив у редактора за два десятки примірників і тепер роздаю їх небайдужим людям Кіївщини, Львівщини, Житомирщини, Волині... Таке «точкове» поширення може бути досить ефективним у тому випадку, коли добре знаєш людей. Принцип простий – не давати газету байдужим. Вона – для патріотів, для тих, хто живе Україною!

**У ЛЬВІВСЬКІЙ
БІБЛІОТЕЦІ
ІМЕНІ СТЕФАНИКА
НА «КРИМСЬКУ
СВІТЛИЦЮ»
РОЗРАХОВУВАЛИ...**

Ще зовсім недавно подібним чином я поширював нашу «Світличку», поки вона виходила у паперовому форматі. Треба сказати, що проблеми «Кримської світлиці» і «Донеччини» в чомусь подібні. До Криму «Світлицю» не пускають (як і «Донеччину» в так звану ДНР), і зрозуміло чому. Але «КС» і на материковій Україні могла б виконувати певну мобілізаційну функцію! Таку, як «Донеччина» в Києві. Вкотре подумав про це, коли зайшов до відділу періодичних видань Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника. Там на видному місці сиротливо лежала велика папка з написом «Кримська світлиця. 2015 рік. 1-4 кв.». Отже, мала газета свого читача аж до кінця грудня 2014 року! Той читач нікуди не подівся, бо інакше папка для газети не лежала б на видноті. І на отримання «Світлички» упродовж 2015 року бібліотека таки розрахувала...

А в тому, що освічений львівський читач справді хоче знати, що робиться в Криму, немає нічого дивного. Така цікавість може як згасати, так і зростати в певні періоди. Згадав проце у зв’язку з деякими газетними публікаціями про долю «Кримської світлиці». Мовляв, до Криму вона вже не потрапляє, тому видавати паперовий варіант недоцільно. Та ще й коштів немає... Але слід врахувати, що на материковій Україні опинилися тисячі проукраїнських кримчан! Звісно, не всі з них передплачували газету раніше. Навіть дехто із старих «світличан», опинившись у вигнанні, просто не має грошей на передплату... Таке щілком може бути. Але загалом з’явилася можливість частково компенсувати втрату нашого кримського чита-

ча. Не читають у Бахчисараї, то читали б у Львові чи в Тернополі. Та й наявність газети у кієвських кіосках упродовж 2014 року була непоганим внеском столиці у кримсько-українську справу.

Тепер можливості газети звужуються. А я ж наприкінці минулого року неодноразово виступав на телебаченні з проханням підтримати газету передплатою! Дехто й прислухався до моїх порад. Та й старі друзі не зраджують, передплатили на 2015 рік. Ну, з друзями завжди легше, ім усе можна пояснити. А як пояснити тим, з ким немає прямого контакту? Тут можу навести красномовний приклад: наприкінці 2009 року «Кримську світлицю» передплатили усі школи великого шахтарського міста Червонограда. Але газета в 2010 році почала виходити з величими перервами. До того ж змінила своє оформлення, не порадившись з читачами. Це внесло певне сум’яння в ряди наших передплатників. Вчителів, виходить, обманули, а ті, хто агітував за передплату, виявилися осоромленими і без вини винуватими. Потім газета відновила свій випуск і свій формат. Але ж півтора десятка шкіл у великому західноукраїнському шахтарському місті було втрачено назавжди! Щоб знову йти туди й агітувати, мають бути вагомі аргументи і впевненість, що подібне не повториться. Є така впевненість? Ні, поки що немає.

А ще є багато людей у провінції, які не дізналися своєчасно, що газета поновила випуск у звичному форматі. Бо коли немає прямого зв’язку з редакцією чи з корпунктом, то звідки візьметься інформація про поновлення випуску? Тоді, в 2011 році було втрачено кілька десятків небайдужих читачів і дописувачів. Після теперішнього переведення газети лише на електронну версію втрати можуть бути значно більшими. Тому навіть якщо фінансування на даному етапі не задовільне, – можна б вида-

вати хоч один примірник на місяць замість попередніх чотирьох. І пояснити існуючу ситуацію передплатникам саме в цих останніх числах. Бо я дуже гублюся, коли мені телефонують і питаюти: чому газета не виходить? А є небайдужі люди, які телефонна жодного не знають, ім і порадитися ні з ким... Вони також є складовою частиною нашої невидимої, до пори до часу, прокримської гвардії. Невеличкої, але так потрібної для повернення Криму. «Кримська світлиця» – це тонка ниточка, яка зв’язує материк з Кримом. Шкода, що тонка. Але ж і вона не зайдя!

**«ДОНЕЧЧИНІ» ТАКОЖ
ТРЕБА ДОПОМОГТИ.
БО У РЕДАКТОРА
Є ГОЛОВНЕ:**

**ПАТРІОТИЧНИЙ ПОРІВ
І СИЛА ДУХУ**

Після вбивства Бориса Нємцова я побачив на кіївському Майдані серед моря квітів записку такого змісту: «Український Севастополь скорбит. Борис убит, Надежда умирає, россияне, очітесь!». Люди, які стояли поряд, звернули увагу не лише на текст, а й на те, що це пишуть російськомовні севастопольці! Знаєте, як потепліло на серці у присутніх... А записка ж лише одна. Це я до того, що коли йдеться про дуже принципові моменти, то й «один у полі воїн». І записка може воювати! Так і з газетою. Зменшена числа передплатників не означає, що цей процес варто пускати на самоплин. Мовляв, виживе – добре. А ні, то нічого не відіш... Навпаки, на певних напрямках треба концентрувати всі наявні сили. І в жодному разі не допускати «інформаційних котлів». Он як довго наші патріоти обороняли Донецький аеропорт! Бознайшлася «критична маса» героїв. Могли б і «Світличку» так обороняти. І «Донеччину», якій, до речі, Донецька облдержадміністрація заборгувала чималеньку суму – 250 тисяч гривень. То тепер, у скрутну хвилину, хоч би з десять тисяч підкинула редактору! Адже газета не відреклася від співзасновника! Ні, нічого абсолютно не дають. Ігор Зоц пускає «шапку по колу» (біженців з Донбасу у Києві вистачає) і час від часу видає черговий номер невеличким накладом – лише у тисячу примірників. Але ще тисяча варта того, щоб її розповсюдити по Україні.

Ігор Зоц із сином Савою

Справа ж не тільки в донесенні інформації до читача. Її тепер і в Інтернеті повно. Але вкрай важливо зберігати живі патріотичні структури. Коли їх немає або вони недостатньо потужні, об’єктивно зростає загроза сепаратизму. А коли в наш дім приходить озброєний сепаратист, розплачуватись доводиться не лише зруйнованою економікою, а й тисячами життів. Чи гинули б люди, якби держава забезпечувала котшами не тих, хто згодом руйнуватиме Україну, а тих, хто грудьми стане на її захист?

**ТАКИМ БУВ
БАТЬКО РЕДАКТОРА**

Ось передмовою вірш Олексія Зоца, написаний у 1941 році. Це батько вищезгаданого редактора «Донеччині» Ігоря Зоца, з яким підтримую дружні контакти упродовж останніх семи літ.

Вірш «Присяга» написаний у липні 1941 року в Запоріжжя. Олексій якраз отримав диплом випускника Запорізького педінституту, разом з іншими однокурсниками пішов до військомату, щоб узяли на фронт. Ім наказали чекати. Тоді і з’явився цей вірш:

...Ти мене, малого, колихала
Ніжною колискою полів,
Шастя віковічне дарувала
Від дитинства на багато днів.

I за те, що очі в мене чисті,

Славю я небес твої глибинь,

I за те, що виріс я плечистий,

Дякую по щирості, тобі.

Веснами у сонячну погоду

Поле твоє хлібом пророста,

Я не надівлюсь

на твою вроду,

Земле українська, золота...

Як бачимо, тут жодного натяку на донецький сепаратизм. Вірш радянського бійця подібний на поетичні твори, які писані вояками УПА. Що б світило Путіну на Донбасі, якби й донині існуvala

«критична маса» патріотів такого гатунку? Звісно, що дуля з маком. Дірка йому від бублика, а не Новоросія! З насодою вчиться урядки, написані майже 74 роки тому: ...Від гостинних молодих

грузинів

У долині в кахетинську рань,

Я про тебе казку, Україно,

Слухав біля братнього

костра...

Я намагався вяснити у Ігоря Олексійовича – про яких грузин тут ідеться? Редактор зміг висунути лише одну версію: це могли бути побратимські контакти під час студентської практики. Але ж які символічні паралелі! Хіба не стали грузини нашими найвірнішими друзями під час українсько-російської війни? І хіба не пишуть вони тепер найтепліші слова про нашу неньку в соцмережах? Пишуть. Ще й як пишуть. А один з номерів «Кримської світлиці» я передав Вахтангу Кікабідзе під час його виступу у Львові. Там була тепла згадка про нього і фото. А не було б паперового варіанту газети, що б я міг запропонувати співакові? А так без проблем передав «Світличку» через внука Іоана. Ще й фото спільне зробив на згадку. Молодий грузин був неабияк зворушений тим, що його діда згадала добром словом єдина українськомовна газета Криму.

* * *

Але це так, ліричний відступ... Повернуся до попередньої теми. Хочу звернути увагу читача на те, яким шанобливим було ставлення донеччанина Олексія Зоца до рідної мови: ...I твоїх людей з одного слова
На краях великої землі
Пізнаю по їх співучій мові,
Викоханий шелестом полів...

(Продовження на 7-й стор.)

**САВА ЗОЦ
І МИНУЛОРІЧНЕ
ПРОТИСТОЯННЯ
В КРИМУ**

А тепер хочу сказати декілька слів про Саву, сина редактора «Донеччини» Ігоря Олексійовича Зоца. Під час нашої недавньої зустрічі мені вдалося вяснити для себе деякі деталі кримського протистояння в березні 2014 року. Отже, було все так.

Кілька днів «зелені чоловічки», які оточили зону міжнародного аеропорту «Сімферополь», не заважали українським прикордонникам виконувати свої обов’язки. Наши хлопці, зокрема й 21-річний лейтенант Сава Зоц (внук вищезгаданого червоноармійця Олексія Антоновича Зоца), несли службу без зброї, яку з об’єкта завбачиво, невідомо на чию користь, вивезли. Ale кожного наступного чергування тривожні настрої та очікування біді посилювалися.

(Продовження на 7-й стор.)

Львівські науковці стривожені непевною ситуацією з «КС»

Папка є, а газети нема...

Львівські науковці стривожені непевною ситуацією з «КС»

Кримчанин В. Чермошенцев і гости з Києва

Луганський просвітнин Євген Дзюба

Надія Хоменко з Краматорська

І ось пізнього вечора 10 березня 2014 року, коли за старшого залишився лейтенант Сава Зоц, до спеціальних приміщень охоронців кордону вломилися гости, які вже до цього були помічені й ідентифіковані як працівники ФСБ.

«Я відчув щось недобре, попередив підлеглих (а це були переважно жінки-військовослужбовці), що нас можуть захопити і пішов до незнаних гостей, — згадував Сава під час нашої кіївської зустрічі. — Вони безцеремонно наказали впустити їх, але я відмовився: кордон є кордон. Тоді головний з них витягнув пістолет і притиснув його до моєї ший... Без зброї, без підтримки, без чітких наказів командування ми нічого не могли відповісти. Але для мене це був шок: на моїй українській землі якесь озброєне «чмо» витворяє, що хоче, а ми абсолютно незахищені...».

Згодом юнак дізнався, що в керівництві української прикордонної структури в Криму знайшлося чимало зрадників, зокрема серед старших офіцерів, які вже знали, що треба робити, коли прийдуть «зелені человічки»...

Після того, як аеропорт захопили чужинці, молодим лейтенантам їхні вчоращі командири з феєбешниками настілько пропонували перейти на бік Росії. Говорили про вчетверо більшу зарплату і перспективи. Сава Зоц і його побратими відмовилися навідріз — Вітчизні присягають лише раз. Та хіба міг інакше вчинити внуk донеччанина-степовика, який ще в 1941 році писав:

*А якщо, порушуючи цілість
Чесної трудацьої рідині,
Чи словами,*

*чи неправим ділом
Зраджу я великій стороні —
Небо, під яким родився
й виріс, —
Каменем на мене упаде!
Хай твоя земля*

*з-під мене вирне,
Не пригорне до своїх грудей,
Кожна твоя стежка...*

Україно,

Хай мене до прірви приведе...

Мені мало що відомо про бойовий шлях Олексія Зоца. Але знаю головне: тоді, воюючи з німецьким фашизмом, він відчував поряд братнє плече росіян, білорусів, чеченців, бурятів... Тепер все було по-іншому: російський «фюрер», здається, має на меті пересварити всі народи колишнього Радянського Союзу. Тому Саві було морально важче, ніж його ліду.

Покинутий державою напризоляще в окупованому Сімферополі, лейтенант діяв так, як підказувала йому совість. Про всяк випадок настриг кухонного ножа і приготувався відбиватися в разі наступної атаки. Найбільше боявся, що феєбешники спробують відібрати у нього український паспорт. Але, на щастя, все обійшлося — паспорт, як найдорожчий у даній ситуації скарб, залишився з лейтенантом. Проїхавши кримський пе-

рештюк, Сава Зоц поїхав у Донецьк до батьків. А там... Там вже інші заборди готувалися відібрati в Україні черговий ласій шматок. Здавалося це якось фантастичне: окупанти по живому крають частини його рідної землі! Шкода було покидати Сімферополь, де не прослужив і року після закінчення Національної академії державної прикордонної служби. А бував же в Криму і раніше — в 2004 році. Саме тоді Сава завітав до редакції «Кримської світлиці», де й познайомився з редактором Віктором Качулою. І ось тепер — рік, як поїхав з Донецька і невідомо, коли повер-

Криму для сепаратистських рухів завжди були створені тепличні умови! Настрої політичної еліти АРК не могли не впливати на настрої військових. А ще оці трагічні події на крів'юному Майдані... Вони ж у Криму висвітлювалися саме так, як потрібно було кремлівським реваншістам, а не проукраїнським силам! А що ми могли протиставити? Невже так важко було фінансувати хоча б з десяток проукраїнських газет, хай навіть і російськомовних? Головне, щоб вони працювали на інтереси України, а не на путінські. Не сумініваюся, що до 27 лютого 2014 року відповідь чиновників

предплатою, то хоча б популяризацією. Скажімо, один примірник «Донеччини» повезе на Волинь «світличину» Василь Абрамчук. Сам він — колишній «афганець», шахтар, один з перших рухівців Волині. А головне — земляк нашого редактора. Львівський науковець, талановитий фізик Роман Пляцко (його роботи є навіть у бібліотеці Конгресу США), член НТШ і також «світличину» — поширила газету у своєму середовищі. Надія Хоменко — молода активістка, християнка, яка і народилася на Донбасі, і зараз займається у Львові розміщенням та адаптацією біженців, також знає, кому із земляків варто насамперед ознайомитися з «Донеччиною». І директор Ірпінського краєзнавчого музею Анатолій Зборовський (він регулярно купував «Світличину» у кіосках Києва) особисто знає багатьох біженців з Донбасу, які тепер живуть в Ірпені. Може поширювати «Донеччину» і серед місцевих відвідувачів музею.

Волонтерки з ірпінського

«Ліспроекту»

після прочитання, можливо, повезуть газету на схід — Донбас, Луганщину тощо. Отже, підводжу

Крим для сепаратистських рухів завжди були створені тепличні умови! Настрої політичної еліти АРК не могли не впливати на настрої військових. А ще оці трагічні події на крів'юному Майдані... Вони ж у Криму висвітлювалися саме так, як потрібно було кремлівським реваншістам, а не проукраїнським силам! А що ми могли протиставити? Невже так важко було фінансувати хоча б з десяток проукраїнських газет, хай навіть і російськомовних? Головне, щоб вони працювали на інтереси України, а не на путінські. Не сумініваюся, що до 27 лютого 2014 року відповідь чиновників

предплатою, то хоча б популяризацією. Скажімо, один примірник «Донеччини» повезе на Волинь «світличину» Василь Абрамчук. Сам він — колишній «афганець», шахтар, один з перших рухівців Волині. А головне — земляк нашого редактора. Львівський науковець, талановитий фізик Роман Пляцко (його роботи є навіть у бібліотеці Конгресу США), член НТШ і також «світличину» — поширила газету у своєму середовищі. Надія Хоменко — молода активістка, християнка, яка і народилася на Донбасі, і зараз займається у Львові розміщенням та адаптацією біженців, також знає, кому із земляків варто насамперед ознайомитися з «Донеччиною». І директор Ірпінського краєзнавчого музею Анатолій Зборовський (він регулярно купував «Світличину» у кіосках Києва) особисто знає багатьох біженців з Донбасу, які тепер живуть в Ірпені. Може поширювати «Донеччину» і серед місцевих відвідувачів музею.

Волонтерки з ірпінського

«Ліспроекту»

після прочитання, можливо, повезуть газету на схід — Донбас, Луганщину тощо. Отже, підводжу

м'ятник Кобзареві. Є ще в Луганську, а більше ніде. Зате пам'ятників Леніну — море! Так ось, автор статті «Реве та стогне... фестиваль», який чомусь вирішив підстравуватися і прикрився псевдонімом Гнат Бондаренко, пише в такому ключі:

«І непогано, що згадують річницю великого кобзаря (зауважте, слово «Кобзар» тут з малої літери!), і добре, що політики його вірші по телебаченню прочитали, але так, як це пропагується в Сватовому, вважаю, що перегин. Сам Шевченко писав: кайдані порвіте!. Вся його філософія пронизана тим, що людина, українець, повинен бути вільним! А вільну людину ніхто нікуди не має права гнати силком....». І далі: «Скажіть, хоча б одному вчителю компенсують те, що він у свій вихідний пішов на фестиваль, хай навіть і на шевченківський?». Або ось таке: «Такі заходи не сприяють патріотичному вихованню, а навпаки...».

...Ось такий у нас «мудрій» і «далекоглядний» автор. Зверніть увагу на його залишенні аргументи: «Ви запитайте у дітей, кого вони більше люблять: Гарі Потера чи Тараса Григоровича? Їх ніхто не змушує читати пригоди цього Гарі, але вони читають. А чи зустрінете ви учня 7 класу з томиком Шевченка перед сном?».

* * *

Колись, за царя, українці намагалися переконати, що козацтво — це «пятно в нашій історії...». Ale Кобзар розставив усі крапки над «і», сказавши коротку історичну фразу: «Брешеш, людоморе!». Вибачте, але я також був на цьому фестивалі, і мені здається, що саме так і треба проводити подібні заходи, щоб потім діти читали Шевченка перед сном. Проймутися гордістю сватівчанів від усвідомлення того, що є українцями, і відкладутися Гарі Потера до кращих часів. А поки стріляють російські гармати, про Кобзаря забувати — собі дорожче. Но чо буде ощастилювати рабів? Коли Тараса Шевченка читає зі сцени спецназівець з татарським прізвищем, то на сватівських дітей це не може не вплинути. Що їм занудний урок якоїсь суперлюальні до місцевої влади вчительки? Як горохом об стіну... А тут говорить твій захисник, офіцер, якого в «українському буржуазному націоналізмі» нікя не звинуватиш. Тоді ж, на фестивалі, я записав на диктофон виступ Дмитра Снегірьова, координатора партизанського руху на окупованій частині Луганщини:

«...Зараз на сцену виходить мій побратим. Його обличча прикриє балаклавою. Псевдо цієї людини «Котигорошко», він уже став легендою українського партизанського спротиву.

(Закінчення на 8-й стор.)

Липень 2004 року. Донеччани Ігор Зоц із сином Савою в гостях у редакції «КС»

неться. Бойовики, яких наслав Путін, фактично убили місто, в якому хлопець народився і виріс, в якому закінчив військовий ліцей. І у престижному колись заснованому закладі тепер готують неповнолітніх захисників «русського мира». Тоді як попередні випускники захищають Україну від лю того ворога, що перетворив донецьку землю в руїну, пересвавши назавжди людей. Як же будемо зшивати розірване тіло України? Про це треба думати усім миром: і політологам, і соціальним психологам, і дипломатам. А Сава Зоц отримав нове значення й охороняє тепер кордон на південному сході України. Знає, що навесні буде гаряче, але не бойтися. Головне, що не було невинністі з боку військового керівництва.

ЗЕКОНОМИМО НА ГАЗЕТАХ — РОЗПЛАТИМОСЯ ЖИТЯМИ НАЙКРАЩИХ ХЛОПЦІВ... Ви звернули увагу на цікаву обставину: «...В керівництві української прикордонної структури в Криму знайшлося чимало зрадників, зокрема серед старших офіцерів, які вже знали, що треба робити, коли прийдуть «зелені человічки»? Це що ж виходить: наши офіцери-прикордонники апріорі є зрадниками? А грузинські, естонські, латиські — також? Скоріш за все, ні. Там, де держава міцна, де її територіальна цілісність, етнічна монолітність ні в кого не викликає жодного сумніву, така поведінка прикордонників була б просто неможливою. Але в де-юре українському

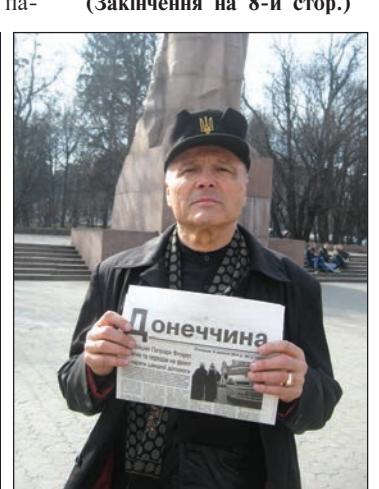
читача до думки: якщо йдеться про газети переднього краю, то читацька мережа однієї з газет може частково збігатися з читацькою мережею іншої. І навіть допомогти формувати її. Коли мої крів'юкі друзі провідували в Тернополі колишнього вояка УПА росіяніна Володимира Чермошенцева, вони везли йому «Кримську світлицю», куплену в кіосках Києва. А ветеран показував їм більш давні номери «Кримської світлиці», де йшлося про нього. А що міг би показати Володимир Олексійович, якби не існувало паперового варіанту газети? I чим би його порадували гості? До речі, коли я сказав завідувачу відділу пе-ріодичних видань Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника Юрію Романішину, що зможу регулярно постачати йому дітище патріотичної донецької еміграції газету «Донеччина», львів'янин запевнив, що

Волонтерки з Ірпеня могли б возити «Донеччину» на Донбас

Анатолій Зборовський, «світличин» і «донеччин»

Василь Абрамчук повез «Донеччину» на Волинь

ГАЗЕТИ ПЕРЕДНЬОГО КРАЮ

(Закінчення.

Поч. на 6-7-й стор.)

Людина двічі викликала вогонь на себе нашої авіації, фактично виступаючи коригувальником, жи-вою мішенню. Ми наводили українську авіацію на ворожі каравани і наводили фактично на свої тіла.

Мій побратим «Котирогошко» важко контужений, сьогодні він ще змушений приховувати своє обличчя, бо частина Луганської області досі під окупациєю. В даний момент по Луганщині редують дві українські розвідувально-диверсійні групи «Правої справи». Діяльність нашої групи високо оцінена українськими спецслужбами. Ми показали реально, що схід і захід разом! А ще ми своїми справами відновили славу української партизанки на Луганщині. Тепер, коли будуть говорити про українську партизанку, то будуть знати, що це не тільки УПА, і не тільки партизанський рух на сході України 1918-1924 років. Це й ті люди, колишні вчителі та агрономи, які, незважаючи на всі виклики, на любть ворога, стали на свій захист тепер, на початку третього тисячоліття...».

Коли Дмитро Снєгірьов закінчив свій виступ словами: «Слава Україні!», весь зал (у тому числі «насильно приведені» діти) громоподібно вигукнув: «Героям слава!». Принесло, що хтось із учнів і не хотівйти на фестиваль, але загалом я не

Ще мирний 2013 рік... Редактор «Донеччини» Ігор Зоц із сином-піордом Савою востаннє в редакції «КС»

бачив втомлених і розчарованих дитячих облич. Їх захопило дійство! Отже, якщо й привели до Шевченка, то саме так. І хвала нашому побратимові Євгену Дзобі за те, що організував фестиваль. Хвала й тим, хто воює. А ось «премудрим пекарям» типу усіляких там гнатів бондаренків я радив би підшукати собі іншу роботу. Не ідеологічну. Бо якщо ти — вчитель чи журналіст і вибрали собі для проживання українську територію, то вже мусиши бути українцем. А якщо тобі мілітій «руссійський мир», то забираї манатки і вали в Лугандонію! А ще краще — в Магадан.

* * *

Я зробив цей «ліричний відступ» для того, щоб показати реальний стан із умовно «проукраїнськими»

газетами на звільнених територіях Луганщини і Донбасу. В Луганщині «премудрих» і толерантних на редакторських посадах не тримають. Там змушують рішуче зробити свій вибір. Тому й воює так затято ідеологічно підігра та Луганіонія...

Якщо ми хочемо колись перемогти і відновити територіальну цілісність України, то ставлення держави до преси повинно кардинально змінитися. Патріотам — зелену вулицю, а патріотичним газетам — максимальна підтримка і створення умов для найширшої популяризації і розповсюдження. Зрештою, тим самим держава популяризує, поширяє, підтримує і зміцнює насамперед себе.

Сергій ЛАЩЕНКО

«УБОГІСТЬ ТОЇ АНТИДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ОЧЕВІДНА...»

«Я не є великим прихильником України від Сяну до Дону. Вважаю, що Україні потрібна та територія, де є український дух. У ХХІ столітті територію країни не варто вимірювати квадратними кілометрами. Навіщо мені російськомовний, до кісток просякнутий, кацапський Крим, де я завше відчуває себе, як на чужині? Навіщо мені Донбас, який підтримує Путіна? Мені кажуть, що там теж є країни любі. Але ж країні є в Америці, і в Фінляндії. Я не хочу жити з такими людьми, які підтримують Путіна. Країні українці проливають там кров. Але та земля не варта їхнього життя. Треба відвоювати ту територію, де є справі Україна, а вже потім збудувати нормальну державу...»

(Василь Шкляр, Луцьк, 12 березня 2015 р.)

На жаль, пан Шкляр зовсім не одинокий у своїй містечковій філософії. 4 січня на своїй FB-сторінці подібні ж (дещо завуальованіші, щоправда) висловлювання ще одного українського письменника, легендарного Ю. Андруховича самовідано захищав пан Тарас Стецьків. Пан Тарас тоді прогонував «проводи референдум на всій території Донбасу: де він хоче жити — в Україні чи в Росії? Проголосують за Україну — будемо віховувати і ставити на ноги, як каліку. Хочут в Росію — хай піднізлють, шкодувати не будемо».

Убогість тої антидержавницької позиції очевидна, як очевидна убогість, скоріше, повна відсутності консолідаційних потуг української влади за всі роки Незалежності. Що зроблено за майже чверть століття Незалежності, аби донбасцям та різним там кримчанам (я вже не кажу про жителів решти територій) було вигідно і приемно жити в Україні? Що зроблено, аби вони цінували своє українство аж настільки, щоб жден агресор не мав анійменного шансу відчикарижити їх від ненікі України? Небагато, кажете? Це — м'яко кажучи, бо, на-

іого каденції газета назна-ла рейдерської атаки із за-стосуванням прокуратури та судів, її було перефор-матовано і за півроку зни-щено.

Чи поворухнули наші розрізчені вінценосні ін-телектуали бодай паль-цем, чи підняли свій го-лос проти того безумства? Чи прийшла їм щаслива думка покропити жи-вильною водичкою висо-кої культури (література, музика, etc) над ново-створюваною сахарою? Риторичне запитання... Натомість більшість з жи-вих класіків у тому ж Криму зазвичай легко й невимушено переходили на мову російську (з во-ронами літати...), а хтось розгублено кліпав очима, бурмотів щось примир-ливе, коли місцеві українці прилюдно питали про їхнє ставлення до дискримінації кримських україн-ців за мовною ознакою.

Тож сьогоднішні вислов-лювання мають довгі ко-рені. Почали корені ті в інфантильному ставленні до життя — не люблять мене, то й хай відділяють-ся, «пензлюють» собі, куди хочуть! Але то лише поча-сти. Це може бути моти-вом людини мистецтва, яка живе в своєму власно-му вимірі і, поза всяким сумнівом, має право на свою власну думку, навіть таку, яка кардинально від-мінна від голосу її творів. Насправді, корені ті тяг-нуться до значно темні-ших глибин...

А мо'й справді — нашо-нам той скапацілій дом-бас, де так не люблять хохлів та бендерів? Нашо-нам той «...російськомов-ний, до кісток просякну-тий, кацапський Крим...», де високодумний пан Ва-силь Шкляр «...завше від-

чував себе, як на чужині?». Нашо класти життя на-ших хлопців за якусь Лугандонію? Обгороди-мосья на Правобережжі, створимо таку собі непри-ступну лінію імені товарі-шості Яценюка-Турчинова-Порощенка, та й жажив-мо собі на кредити МВФ? Ну що з того, що віддамо (вже від-дали частково) новоро-сіянам колишні землі Кримського ханства, обі-кравши тим самим сьо-годнішніх кримських та-тар, які довірились Українській державі? Що з того, що віддамо (вже від-дали частково) запорізькі паланки, рясно скроплені кров'ю упродовж століть? То ж нічого, що пращури там у домовинах пере-вернуться, проклинаючи правнуків поганих? А як прийдуть і на правий бе-рег, підемо за Карпати. Зрештою, канадська діас-пора прихистить. Чи ні? Як гадаєте?

А ще: чи задумався пан Шкляр і же з ним, чому наші воїки на тому «дом-басі» так вірто чіпляють-ся за кожен клаунтк землі, — відомі випадки, коли підрозділи відмовлялися відходити попри пря-мі накази з Києва? Чи не тому, що своєю примітив-ною хлопською свідоміс-тю розуміють дещо таке, чого просунута свідомість високочолих інтелектуа-лів та безсовісних манкур-тів від політики витрип-ти не поміча, а саме, що вони насправді захища-ють не просто абстракт-ну, часто далеку від рі-ніх місць географічну територію, а саме свій дім, свою сім'ю, свій світ?

Валентин БУТ
22 березня 2015 р.
Чорноморський район,
Крим

ШАНОВНИЙ ПАНЕ В. А. КИРИЛЕНКО! Ми, кримчани, з великою надією слідкуємо за діяльністю Вашого Міністерства, не сумніваючись, що все робиться для блага нашої України і Криму зокрема. Але з листа-відповіді Вашого заступника п. Карандеєва, який був розміщений нещодавно у «Кримській світлиці», ми несподівано довідалися, що редакція нашої газети... не існує (!), а раз так, то не існує й самої газети. Але ж ми її читаемо, самі роздруковуємо і розповсюджуємо, бо не в кожного, особливо в літніх людей, є Інтернет. Вона нам дуже потрібна! Тому ми звертаємося до Вас із проханням відновити друкування газети і добиватися, щоб її законно поширювали для українців Криму. Ми тут ще є! Будь ласка, не ставте на нас хрест — і свій нелегко нести, бо Ви на свободі, а ми у полоні... **Тетяна ЛІХОВСЬКА, м. Сімферополь**

УКРАЇНЦІ КРИМУ І ДОНБАСУ:

ЗНЕВАЖЕНІ, УПОСЛІДЖЕНІ, ЗАБУТИ... ДИСКРИМІНОВАНІ, АБО ЧОМУ УКРАЇНА СТАЛА ЖЕРТВОЮ ОКУПАЦІЇ РОСІЄЮ

«...Господи, як же ми вміємо спус-кати в трубу свою історію.., як бездарно, не помічаючи, трина-каємо навсібі свої базатства, а потім плачимося, які то ми бідні...»

Оксана Забужко

Про життя українців в окупованому Криму й охопленому військовими діями Донбасі якось не прийнято згадувати. Головний мотив — не варто дратувати ідеологів «руssкого міра» у розпал російської агресії у Донецькій і Луганській областях України. Ба більше! Тепер не можна відстоювати права титульної нації на впровадження української (державної!) мови на усій території України, бо це може привести до посилення напруги в суспільстві та стосунках з агресором. А про скасування дискримінаційного для українців сумнозвісного закону «Ківалова-Колесніченка» уже не йдеться. Навпаки, спостерігається тотальна русифікація інформаційного простору України, насамперед, телевізійного. І це цілком зрозуміло, якщо перша особа держави відверто висловлює підтримку російської меншини у відстоюванні її мовних і культурних інтересів на шкоду потребам українців, свідченням чого є надання особливого статусу цій території. Безперечно, усі без винятку етноси мають вільно отримувати доступ до освіти материнською мовою, до своєї культурної спадщини. Але не за рахунок приниження гідності титульної нації! Незважаючи на те, що згідно з переписом населення 2001 року українці Донбасу складають близько 60%, гуманітарна політика держави у цьому регіоні толеруває поширення «руssкого міра» й активне згортання українського мовно-культурного простору. Фактично населення цього кільмільйонного регіону країни не було інтегроване в загальнокраїнський простір, а продовжувало жити в ідеологічному силовому полі Російської Федерації. Молодь зросла на історичних постятах, героях і зразках масової культури чужої держави, а не на національних високоякісних прикладах і традиціях. Тобто усі 23 роки цей край фактично мав свою владу регіональї зі своєю неписаною конституцією, своїми регіональними законами. Кийська влада свою байдужістю фактично відмовила від насіння на виховання любові до сусідньої держави і зневаги до української. Місцеві мільядери, власники телеканалів, ретельно сприяли вкоріненню ідеології «руssкого міра» при відсутності будь-якої реакції київської влади на кричущі факти наруги над правами місцевих українців, а також державних символів! Фактів дуже багато, зокрема, багаторічний судовий процес студента Луганського університету щодо права на вживання українською мовою або відмова у присудженні Донецькому університету імені Василя Стуса! Результатом стало повне зомбування населення російською агресивно-антукраїнською пропагандою. Молоде покоління Донбасу, у своїй переважній більшості, імплементоване у цінності чужої сусідньої держави. Вони, разом з російською, можуть чудово володіти англійською, водночас виказуючи повну безпомічність стосовно української! І, безперечно, це зрозуміло, оскільки державна українська була для них лише формальною фікცією, як і Прапор чи Гімн!

Повною мірою цей аналіз стосується й українців Криму, які на півострові до окупації складали близько 600 тисяч осіб, тобто після росіян були на другому місці, а кримські татари — на третьому, понад 200 тис. осіб. Проте ситуація з українцями у Криму була навіть плачевнішою, ніж з кримськотатарським етносом. Після окупації ситуація нестабільна. Фактично відбулася повна зачистка усього кримського простору: ліквідація радіо- і телевізійних програм, заборонена едина українська популярна газета «Кримська світлиця», ліквідо-

Наталя ГУМНИЦЬКА

м. Львів

ТЕПЕР ЗА РОСІЄЮ ПРИГЛЯДАТИМЕ ПИЛЬНЕ УКРАЇНСЬКЕ ОКО

В Україні створено аналітичний Центр дослідження Росії, і працюватимуть у ньому не її резиденти. До недавнього часу всі «аналітичні» центри, пов'язані із РФ, були здебільшого продовженням російського посольства та осередком «русскої міфи». Пам'ятаю, що книга про «Донецько-Криворізьку республіку» кілька років тому вийшла саме з-під пера експерта такого центру. У структурі нового центру є люди, яким, можливо, і в'їзд туди, на територію досліджуваного ареалу, буде заборонено. Деякі з них досліджують Росію, її енергетичну, інформаційну та інші сфери вже десятиліття. Чим займатиметься новий think tank? Обіцяють, що працюватимуть над вивченням процесів, які відбуваються у Російській Федерації, будуть формувати нестандартні рішення, заглиблюватися в глобальні та регіональні аспекти російської політики. Ми подаємо найцікавіші думки головних експертів центру, які нещодавно в «Укрінформі» представили свою презентацію.

**ВСІ ДУМАЛИ, що РОСІЯ
ПЕРЕТВОРиться на ФЕНІКСА**

Володимир Огрізко, екс-міністр закордонних справ, політичний і громадський діяч, ініціатор створення аналітичного Центру дослідження Росії:

— Всі думали, що Росія перетвориться на Фенікса, стане демократичною, із помітними обличчями. Але попри всі міоочі засоби, лише Росії не відмивалося і залишилося таким, яким воно є зараз. І це стало зрозуміло останніми місяцями. Що відбувається насправді в РФ? Як вона планує жити у цьому світі? Яким чином нам і світу будувати відносини з цією країною? Поглиблого аналізу не проводиться не тільки у нас в країні, а й у західних країнах. Там російська проблематика вивчається в рамках або Східної Європи, або Центральної Європи. Наша структура вивчається виключно Російською Федерацією.

**ТЕ, що РОСІЯ УРАЖЕНА
РЕВАНШИЗМОМ, БУЛО ЯСНО
ШЕ В 90-Х РОКАХ**

Михайло Гончар, директор аналітичного центру «Стратегія ХХІ», експерт новоствореного центру:

— Тематика вивчення Росії стояла на порядку денного ще в 90-ті роки. Просто вона не була публічно доступною. Яного часу працювали у Інституті стратегічних досліджень, де була закрита група, яка займалася вивченням Росії, але не лише вивченням. Ми займалися напрямованням доктринальних підходів. Потім у 1996 році було створено Інститут російсько-українських відносин при РНБО. На найвищому рівні наші документи читали та під ними ставилася резолюція «до врахування». Вони не ставали основою відповідних рішень. У 1995 році ми навіть запропонували доктрину відносин із РФ, реакція голови СБУ Євгена Марчука була така: «На 95% — згоден». Але коли піднялося вище, реакція безпосереднього замовника (*на той час президент Кучма — ред.*) — невідома. Але якщо повернутися до РФ. Може, хтось пам'ятає: був указ Єльцина «О Стратегическом курсе России относительно стран-участниц СНГ». Цей указ — своєрідна точка відліку. На тлі путінської політики тодішня політика виглядала досить м'якою, але, тим не менше, вже тоді можна було зробити висновки: Росія уражена реваншистським синдромом. Це просто було питанням часу — коли вона від завуальованих форм експансії переїде до агресивних військових форм. Що, власне, трапилося вже в період Путіна. І не випадково, що саме з часу «воєнствення» Путіна 2003 року була прийнята Енергетична стратегія Росії, де в преамбулі чітко зазначається, що енергетичні ресурси є не лише базисом для розвитку російської економіки, а й інструментом проведення внутрішньої та зовнішньої політики.

Тепер це все працює ефективно, і не тільки на пострадянському просторі, а й щодо країн-членів ЄС, які є основним ринком для нафтопродуктів, газу та електро-

енергії з Росії. Наш центр минулого року підготував спеціальний огляд «Гібридна війна в Східній Європі: невійськовий вимір, енергетичний компонент». Енергетична проблематика — це один з індикаторів намірів. Коли Росія веде енергетичну війну, це і енерго-інформаційна війна, навіть коли немає переривання постачання ресурсів. Вона полягає у тому, що створюється певна проекція загроз, а клієнти «Газпрому» роблять ті чи інші кроки, які ведуть у глухий кут.

Наприклад, Європейський Союз має важиль впливу на політику Росії. Ви всі знаєте про резонансну справу — розслідування зловживання «Газпромом», яка була ініційована 2011 року Єврокомісією, а завершена 2013-го. Але результати не були оприлюднені. І тепер новий склад Єврокомісії або бере паузу до доопровання, для вивчення, або каже, що незабаром результати будуть оприлюднені. За підсумками цього розслідування, «Газпрому» загрожують санкції в розмірі від 10 до 15 мільярдів доларів. Це дуже чутлива сума навіть для такої компанії, як «Газпром», у нинішньому її становищі.

І це, безумовно, важиль, але він не буде задійний, бо є побоювання, що «Газпром» удасться до обмеження постачання газу в Європу. Але «Газпром» у будь-якому разі вдасться до обмежень. Як тільки вони відчують, що ЄС бойтися, вони отримають зелене світло для продовження жорстких дій, і не лише щодо України.

Гібридна війна — це не винахід Путіна та його режиму, але вони застосували творчий та креативний підхід для розробки відповідних сценаріїв. Найнебезпечнішим таким синдромом є кримське зізнання чи одкровення Путіна, який підтверджує, що і так всі знали. Це свідчить про те, що гібридна фаза війни закінчується і, з огляду на безпорадну реакцію Заходу, Кремль готується до прямого військового вторгнення та зондажу інших країн: якою буде реакція. За робочою гіпотезою вона буде чимось таким — між заспокоєністю та глибокою занепокоєністю. Якщо говорите про найближче майбутнє, то в чотиригодинному фільмі путінського кримського зізнання міститься своєрідне резюме. Для РФ немає потреби приховувати, що проти України ведеться війна. Казки про те, що в Криму «зелених чоловічків» одягали з місцевого супермаркету, які розповідалися протягом року, закінчилися. Захід тестували. Головним ударом по режиму є удар цін на нафту, а не санкцій.

Збільшення вогневої потужності бандуґруповань, нарощування збройних сил на території АР Крим підтверджує, що наступ можливий. Щодо використання ядерної зброї. Стратегічного ядерного удару не буде, вони розуміють, що відповідь буде неінверторною. Інша справа — тактична ядерна зброя. Не виключаю, що будуть застосовані гібридні її варіанти. Тактична зброя — зброя поля бою. Недаремно саме на ній сконцентрована увага. Крім того, особливості її застосування можуть бути такі, що її доставляти-тим, використовуючи цивільну інфраструктуру. І такий крок може не викликати миттєвої реакції Заходу.

Тому ми повинні виробити комплексний підхід до вивчення проблематики Росії. Не тільки вузько секторально, а й зробити синтезований підхід інформаційного, військового, енергетичного, політико-дипломатичного напрямків. Тоді ми зрозуміємо, що відбувається та яка може бути рецептура дій.

**ЗА ЧАСІВ ЯНУКОВИЧА РОСІЙСЬКИЙ
НАПРЯМОК СПЕЦСЛУЖБИ
БУВ ЗГОРНУТИЙ**

Євген Марчук, екс-прем'єр-міністр України, перший очільник СБУ незалежної України:

— У вас може виникнути запитання, чи існували раніше інституції, які б вивчали Росію? За роки правління Януковича всі інституції, спеціальні розвідки, зовнішня, військова і, назавжди інформувати свої уряди про країни перебування) були повністю переорієнтовані з російського напрямку. Навіть більше. За роки «особливого президента» Януковича російський напрямок у широкому діапазоні — інформаційне супроводження, військова тема, зовнішня політика, бізнес, енергетична політика — все було знищено. Вважа-

Е. Марчук

ється, поведінку Росії важко спрогнозувати. Це зовсім не так. За багатьма критеріями можна було спрогнозувати і початок анексії Криму, та й саму можливість анексії. І не тільки спрогнозувати. І я робив офіційні заяви. Чому виявилось, що агресія була «сюрпризом» для України? Напрямок офіційно-розвідувального супроводження був повністю заблокований в Україні. Хоча деякі елементи поведінки Росії в останні місяці фахівцями прогнозувались і навіть чітко передбачалися. Чому до цих експертних оцінок влада не дослухалася, — інша тема. Але ми сьогодні бачимо, що таке Росія в оборонно-безпековому смислі. І примітивізовано-спрощена подача Путіна як недалекоглядного політика, якого здоляють криза в РФ та хвороби, на початку агресії шкодити серйозному супроводженню Росії як ворога та агресора.

Що буде далі? Ми бачимо, що по-крупному Росія не збирається дотримуватися Мінських угод. Окрім хіба що обміну полоненими. Не треба вибудувати ряд аргументів, щоб знати — не приймуть ні «ЛНР», ні «ДНР» заздалегідь жодних пропозицій України. Я не можу сказати, що Росія не дійде до використання ядерної зброї. Зараз усе може бути. Втім, застосування стратегічної зброї повернеться до Росії з трикратним потенціалом. Ніхто нікуди не сковаться. Але є тактична ядерна зброя. Ядерна міна або ядерна торпеда. Міна ядерна — це зброя очікування. Мовляв, ми замінували свої води. Але це не виглядає як ініціативне наступальне використання. Те саме з ядерними торпедами.

Те, що Путін заликає нас, — очевидно. Зараз Путін привів у повну бойову, нібито навчальну, готовність зброю. Що це означає? Бойова готовність зброї — це нормальну. Але повна бойова готовність, весь арсенал, стратегічні бомбардувальники піднялися в повітря. Стартовий наземні установки приводяться у стартовий стан. Атомні підводні човни вийшли у відкритий океан. Не думаю, що дійде до ядерної війни. Але думаю, що для Заходу, для неядерних країн, ФРН, Німеччини це дуже показово. Це розбудить їхнє розуміння, до якого екстрему може дійти Путін. І Захід має бачити, з ким він має справу.

Ми повинні формувати нестандартні рішення. Наприклад, зараз відбувається накопичення та демонстративна підготовка наступу на Маріуполь. Але це не стане це відволікаючим маневром від агресії, яка може початися на Чернігівському напрямку на Київ. Я не виключаю цього.

Ще одне важливе завдання — займатися просвітницькою роботою для суспільства та для Росії. Наприклад, воєнний стан. Вводити чи не вводити — тема висить у повітрі. Якщо до цього дійде, а розвиток ситуації не

виключає, потрібно підготувати людей до того, що їхнє життя серйозно зміниться.

Мені бачиться, що для нашого центру є багато надзвичайно актуальних тем. Треба серйозно редагувати стратегічну та тактичну складову наших стосунків з РФ. Особливо і перш за все — на безпековому та енергетичному спектрах.

**РОСІЙСЬКИЙ ІНФОРМПРОСТІР
СТВОРЮВАВСЯ СТОЛІТТАМИ**

Віталій Портников, публіцист:

— Моя праця як експерта центру — логічне продовження того, чим я займається. Коли я почав займатися журналістикою наприкінці 80-х на початку 90-х років, у мене була абсолютно чітка ідея, що нам потрібно створювати свою можливість інформування українською аудиторією. Бо ми завжди дивилися на Росію та Москву російськими і московськими очима. У часи горбачовської перебудови вперше виникла можливість, коли українські журналісти, я і серед них, мали можливість самостійно інформувати українську аудиторію про те, що відбувалося в Москві та Росії.

І таким чином ми зробили перші кроки до змін уявлення наших співгромадян про ці реалії — і інформаційні, і політичні, і економічні, і культурні, які існують у сусідній державі. Ми маємо усвідомлювати, що такий інформаційний простір, коли з Києва повідомлять у Москву, а з Москви потім повідомляють до Києва, до Мінська, до Астани та інших республік, створювався століттями, спочатку в Російській імперії, потім у СРСР. Досі ми з цієї ситуації не вийшли. Мене запитують: як ми маємо вигравати в інформаційному просторі. Ми маємо перевернути піраміду. Нам потрібно працювати з власними громадянами та власними журналістами. Більшість тих, хто займається журналістикою, перевірює, хоч у некритичному, та все ж полоні російських медіа.

Ці фахівці переважно є російськомовними, а не англомовними, не франкомовними чи італомовними. Робота з російськомовними джерелами є значно простішою, ніж з іншомовними. А здатність до аналізу джерел дуже низька. І я хочу вас переконати, проблема не в тому, що світ перебуває у російському інформаційному полоні, — у російському полоні перебуваємо ми з вами.

Зараз у російських ЗМІ у сенсі маніпуляцій

В. Портников

з'явилися неймовірні речі. Російські ЗМІ вигадують цитати. І ми ці цитати поширюємо та починаємо сприймати за інформацію, те, що подають вони. Там велика міжнародна колега пропагандистська школа. У російських колег прекрасні навички викривляти переклад, створювати інтерпретації, придумувати цитати. Справжня українська незал

Потрапила мені дніми до рук, коли розбирав свій архів, стаття-спогад «Сапер помилляється тільки раз...» незабутнього Данила Андрійовича Кононенка, колишнього рядового 9-го Окремого інженерно-саперного батальйону, капітана у відставці. Не знаю, на сторінках якої газети і коли вона опублікована, бо під автографом зазначена лише дата відправлення: 8 листопада 2001 рік. Можна тільки здогадуватись, що була це «Кримська світлиця».

У статті автор оповідає про будні саперів, сповнені героїзму, і про своє перше бойове хрещення. З непідробним хвілюванням читаю спомин і вкотре переконуюсь: він був талановитим у всьому. І виявляється, безстрашним теж...

Минає все на світі. А біль утрати не вгамовується. Ще, здається, зовсім недавно гомоніли по телефону. І хто ж тоді міг знати, що то була остання наша розмова і що невдовзі погасне земна світла його неспокійного життя? Тож нехай ця публікація всім нам нагадає, якого чудесного Поета і яку шляхетну Людину ми втратили...

Василь ЛАТАНСЬКИЙ

САПЕР ПОМИЛЯЄТЬСЯ ТІЛЬКИ РАЗ...

Завжди, коли проїжджаю поїздом невелику станцію Солоне Озеро, що притулилася до залишичної вітки на відрізку між станціями Джанкой і Чонгар, у спомин приходить незабутній випадок з моєї армійської служби. Це ж тут, у Присівському степу, тієї сльотової березневої ночі я отримав своє перше бойове хрещення. Слово бойове я не беру в лапки, бо той випадок, про який хочу розповісти, є справді був не з мирних... Та краще про все по порядку.

Це трапилося на другому році моєї строкової служби, а саме в кінці 1963 року. Я служив в Окремому інженерно-саперному батальйоні, котрий дислокувався тоді по вулиці Луговій у Сімферополі. Першу свою військову спеціальність радіотелеграфіста я набув у підрозділі зв'язку, куди був відкомандований на один рік. Але осінніми в саперному батальйоні, куди повернувся після навчання на зв'язківця, військовослужбовці такого профілю були непотрібні, я змушений був опановувати ще й спеціальність сапера.

Під орудою командира взводу лейтенанта Рогожкіна досяг певних успіхів, і дуже вже хотілося мені «позмагатися» не з навчальною міною, а зі справжньою. Лейтенант, з яким ми зійшлися поглядами щодо художнього, літературного слова, пообіцяв взяти мене на справжнє діло. І це «справжнє діло» не забарилось.

Відстоявши в караулі з 28 на 29 березня 1963 року, я вже мріяв про те, як повернуся в казарму, як відпочиватиму після недоспаної ночі. Та мої мрії про відпочинок несподівано обірвали голос лейтенанта Рогожкіна, який теж, до речі, тієї доби був у наряді — черговим по частині.

— Рядовий Кононенко, ви вже закінчили постову службу? Ну от і добре. Здавайте патрони начальнику караулу і поїдемо зі мною...

— Єсть здавати патрони, — відповів я, здогадуючись, що, нарешті, настав і мій час скласти екзамен із саперної справи.

...Іхали ми неповоротким «гакзиком» у напрямку Джанкоя. Над землею згущалися сутинки, мрячів дощик і низько слався густий туман. Лейтенант сказав мені, що на станції Солоне Озеро, копаючи канаву для прокладання телефонного кабелю, робітники наштовхнулися на велику кількість снарядів, які лежали під залишничим полотном тієї часів війни.

Після того, як лейтенант сам ретельно оглянув «знахідку», сумніву ні в кого не було: фугас часів війни. Потрібно якомога швидше його знешкодити, не чекаючи світанку, бо за ніч тут

Сапер Данило Кононенко. 1962 р.

повинно було пройти близько 30 товарних і понад 20 пасажирських поїздів... А графік багатьох з них уже було зірвано: вони ледь-ледь проповзали по колії, під якою лежав смертоносний заряд. Люди, які іхали в поїздах, і підозрі не мали, чому вони для проходження невеликого відрізу станції втрачали 30-40 хвилин дорогоцінного часу. Черговий по станції благав нас якомога швидше дістати з-під колії снаряди, розуміючи, чим це загрожує і людям у поїздах, і працівникам станції, якщо фугас рвоне... І лейтенант прийняв рішення — діяти, не чекаючи, поки розвидниться.

А далі, аби не вдаватися в деталі, бо я іх і зараз, через 38 років, пам'ятаю до дрібниць, пропутило рядки з нарису «Комуніст іде на подвиг», якого військовий журналіст має А. Пустовар опублікував 28 квітня 1963 року в газеті «Защитник Родини» — органі Одеського військового округу. ...І лейтенант пішов на подвиг. Озбройвшись ліхтарем, складаним ножиком і невеличким совочком, він приступив до важкої і небезпечної роботи. Невдовзі неподалік зупинився поїзд. З вагона вийшла група людей. Вони підійшли до лейтенанта. Подивившись, з яким ризиком доводиться працювати саперам, один з них посміхнувся, назвав своє ім'я і з відчайдушністю потиснув обом саперам руки. То був секретар Президії Верховної Ради СРСР М. П. Георгадзе.

...Сантиметр за сантиметром офіцер відколупував ножиком грудочки промерзлої землі, потім згрібав її в совочок і викидав з траншеї.

Перший великокаліберний снаряд лейтенант Рогожкін відніс за залишниче полотно сам. А потім за цю небезпечну роботу взявся рядовий Д. Кононенко. Для ньо-

го це було, як мовиться, бойове хрещення, випробування на солдатську зрілість. У минулому звязківець Кононенко оволодів саперною справою і давно вже просився на «справжнє діло». Офіцер ще й ще раз перевіряв знання підлеглого. Тільки твердо переконавшись, що солдат добре підготовлений, вирішив взяти його з собою. І рядовий виправдав надії. Він швидко вигрібав землю, брав один за одним снаряди і, обережно переступаючи через рейки, відносив їх в зазначене офіцером місце. Роботу доводилося виконувати в незручному положенні — лежачи. Вузька канавка не давала змоги навіть повернутися. А заливничники квапили.

Коли зняли вибухівку і перший шар снарядів, офіцер дозволив продовжувати рух поїздів. Повільно пройшов перший потяг. Невеличка передишка закінчилася. Але небезпека ще чатувала. Саперам залишалось одне: працювати. Працювати, не розгиноючи спини. І вони працювали годину, другу, третю. Лейтенант з страхом поглядав на снаряди. Саме в цю мить сапери пережили дуже тривожні секунди. Від одного снаряду відламалася зотліла від часу заіржавіла головка. Здавалось, кінець всему. Руки солдата Д. Кононенка, який брав від офіцера снаряд, здригнулися. На обличчі лейтенанта Рогожкіна виступила холодний піт. Та все, на щастя, закінчилось благополучно... Чотири години безперервного подвигу. Сапери знесли 12 велиокаліберних снарядів і понад 10 кілограмів вибухівки. Заливнична колія перестала бути небезпечною.

Будні саперів... Вони завжди сповнені геройчних справ. Сапер завжди на війні!».

Ось і все. Так відбулося мое «бойове хрещення». На ранок прибула машина з нашої частини. Разом з двома прибулими солдатами ми акуратно, рядочком, поклали в кузов на пісок снаряди. Від'їхали далеко в степ і там підірвали боєприпаси, які повинні були колись вибухнути під колесами поїзда...

Данило КОНОНЕНКО, колишній рядовий 9-го Окремого інженерно-саперного батальйону
(3 архіву «KC»)

Сергій ГРАХОВСЬКИЙ

ПОДИХ ЛІТА

Давно від криги ріки скресли, Рідля купається в теплі. Пливуть додому в піднебесі Над голим лісом журавлі. І хмаря з переспілім громом Так хижко вигнула крило І тріснула, а за проломом Бездоння синє розцвіло. Ударив перший грім над світом, Гримить і котиться здаля. Дихнула недалеким літом Уміла зливово земля.

ЛІПНЕВЕ ПОЛЕ

Я так люблю липневе поле В колоссі, квітах, у росі, І слухати: серпень по вівсі Уже несе дощі в подолі. Світанку літнього озода — Пташині в житі голоси, І в кожній крапельці роси — Іскринка поту хліборода.

Анатолій ГРАЧАНІКОВ

* * *

На Поліссі річки повні, Підливали в лугах стоги. Сонце плавить хмарі чорні, Як наповесні сніги. Кожен день і в ніч далеку П'ю гірку самоти. Недояжно веселює Нади мною сяєш ти.

Аркадій КУЛЯШОВ

* * *

В серці у моїх ти будеш жити До життя моє останніх днів, Як останній сніп густого житя В пам'яті засніжених полів. Навіть якщо б неміч мене гнула Чи туман смертельний огорнув, Якщо б навіть ти мене забула, Я б тебе ніколи не забув.

Раїса БАРАВІКОВА

* * *

Зачепиться сонце за сінажну гору І хліне в долину потоком вода... Забуду про нашу останню розмову, А все-таки...

Трішки чогось-бо шкода. Ніколи не визріє груша дочасно, За радістю часто приходить нуда. Не можу сказати, щоб була я нещасна, Та все-таки...

трішки чогось-бо шкода. Буває, помітять: виходиш із дому,

Питаються, хто ти —

така ось біда! —
Спокійно кажу —
це мій просто знайомий,
І все-таки...

трішки чогось-бо шкода.
* * *

Захоплених минув вік диваків.
Предметність любить час

і мову рухів.
А я багато хочу добрих слів, —
Слів, ніби злива,

слів, як завірюха...
Не треба однозначного: «Мовчи...»

У німоті — губ не відчувають губи.
Хай довго ще відлунює вночі:

— Кохана моя... Бажана...

— Мій любий...
* * *

Не кожен має владу, як халіф,
Не кожен смертний

грошей купу має,

Та кожний носить

при собі свій міф,

Спочатку створить, потім поламає.

Ось ти... іще приходиш

гомінливий,

Коханий мій, не в сні, а наяву,

Я вже не пам'ятаю

днів своїх щасливих,

В передчуванні щастя знов живу.

Олег САЛТУК

ЗЛО

Однокласник сину подзвонив:

— Голубка моїго хтось підбив...

З вудкою печалиться рибак —

випустив хтось в річку аміак...

Скаржиться збентежена сусідка:

— Хтось з корінням

вирвав усі квіти...

І лісник сумує день при дні, —

Як гриби, ростуть у лісі пні...

Студять серце вісті із газет:

— Світ цей шаленіє від ракет!...

Хтось промовить:

— це ж, братове, проза!

Так. Коли і мовлено щось прозою —

To не варто кидатися в позу:

Бо коли що-небудь під загрозою —

Це вже тричі проклятуща проза!

РУШНИКИ

У суботу Янка

Їхав край ріки.

Де верба — Олена

Праля рушники.

— Ой, Оленко-серце,

Дай скоріш одвіт,

Де тут переїхати

Остан КІНДРАЧУК: «Я – ПАТРІОТ КРИМУ, ІДЕНТИФІКУЮ СЕБЕ ЯК КРИМСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ»

(Закінчення.

Поч. на 1-й стор.)

«Ми років п'ятнадцять домагалися української школи, щоб діти і внуки рідною мовою вчилися. Приїжджаючи до Києва в міністерство, вони кажуть: «Не треба вирішувати з нами, у нас є своя влада в Криму. Туди і йдіть», а у Сімферополі кажуть прямим текстом: «А нахрен вона нам, ваша школа». От так ми і жили, як на Марсі, і нікого це не хвилювало. У Києві і зараз не дуже хвилює».

* * *

Народився Остап у селі на Івано-Франківщині в 1937 році, батько був завідувачем бібліотеки. Коли почалася війна, щоб зберегти книги, він переніс їх додому, читання українських творів стало фундаментом для формування світогляду юного козака.

В Ялту пан Остап потрапив у 1956 році, до того в Казахстані піднімав ціліну як патріот-комсомолець, вирушивши туди на заклик Хрущова, опинившися неподалік від Сибіру. Про те, як він опинився в Криму, Кіндрачук розповідає так: «І морози, звичайно, сибірські, до яких я не звик, і я обморозився, рука розпухла, її хотіли ампутувати. Тоді я поїхав в Ялту на лікування і там побачив, що це – шматочек раю на Землі, і нащо мені той Казахстан. «Налікував» двох синів, дочку, десять внуків. Після війни ялтинський порт все ніяк не міг обновити свою плавбазу і будував дерев'яні катери пасажирські, які мали пташині імена, їх називали «морські птахи». Таких 40 «пташок» було, людей не вистачало, і я пішов моряком. А потім у батумську мореходку вступив на штурманське відділення і по мікрорідинках кар'єри дійшов до капітана, возвів пасажирів маршурутиами Ялта – Сочі, Ялта – Одеса».

Того часу Ялта стала місцем, де змогла прижитися українська культура.

«При клубі медичних працівників у Ялті була заснована капела бандуристів. Олексій Федорович Нирко навчав усіх бажаючих, казав: «Єдина умова,

щоб ми спілкувалися рідною українською мовою, бо без української мови бандура – це мертвий предмет». І так у капелі був створений український мікроклімат».

Голова ялтинської «Пропаганди» Олексій Федорович Нирко – популяризатор кобзарства Криму та Кубані, бандурист та історик кобзарства – заснував музей бандури в Ялті. За свої погляди зазнавав переслідування з боку радянської влади. Як розповідає Остап: «Нирка посадили як буржуазного націоналіста».

* * *

Уся родина пана Остапа сьогодні живе в Криму. На запитання про те, як діти поставилися до окупантів, він відповідає: «Як кожна нормальна людина, коли сьогодні сонячний день, а завтра злива, гром грямить, блискавки. Змінити це неможливо».

Розривати зв'язки з Ялтою козак не збирається. Каже, що саме там все його життя. Коли запитують: «Хто ж ти іде твоєї мали батьківщини?», говорить: «Там же все мое життя, відколи там почав жити, я ж освоїв кожен камінчик, кожен кущик, там мої діти і внуки народились. Я – патріот Криму, ідентифікую себе як кримський українець, бо є карпатські українці, які себе гуцулами називають, є на Поліссі поліщуками, є на Донбасі, Слобожанщині, на Кубані козаки – це все етнічні гілки одного единого

українського народу, а я дав початок своєму кримському роду і відношу себе до кримської гілки українського народу. У мене такий вік, що наближається моя червона риска, і як доторгає світка, прийде і моя черга. Я хочу, щоб мене поховали в Ялті, першим з моєї родини».

Наприкінці бесіди, після прослуховування пісні про туту за рідною кримською землею, прийшло розуміння, що ця людина – одна з небагатьох, хто ніс українську культуру через радянські часи, на власні очі бачить не першу війну і не першу окупацію українських земель.

Запитала, а коли ж українську культуру душили більше, за якої влади та в який період? Ось що відповів пан Остап: «По-моєму, і за українською влади не краща було, у Києві завжди не реагували на потреби української культури в Криму, тому там практично не змінювалася ситуація. Я читаю газету «День», і там детально йдеться про те, що у Крим їдуть фури, по 50 машин на день пересікають кордон, теперішній кордон з Кримом, з продуктами, з товарами, бо це – бізнес. А якщо щось треба звичайним людям, то для них скусували зализничне й автобусне сполучення, бо це – звичайні люди, і на них не варто реагувати».

Дивимося фото родини, сильного і мужнього козака переповнене почуття гордості. А серед речей, зібраних у невеличкій суміші, тій, напевно, яка завжди з собою, – посвідчення Національної спілки бандуристів України.

Сміливий відкритий погляд і щирі сміх, сильний характер, віра в український народ і бажання нести культуру не завдяки, а всупереч усюому. Саме завдяки таким людям, як Остап Кіндрачук, залишається надія і віра в краще життя українського духу.

Інна АКСЬОНОВА
ua.krymr.com

ПРЕЗИДЕНТ ВРУЧИВ ПАСПОРТ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ МЕЦЕНАТУ МІШЕЛЮ ТЕРЕЩЕНКУ

Президент Петро Порошенко вручив паспорт громадянину України внуку видатного українського підприємця та мецената Михайла Терещенка – також підприємцю і меценату Мішеля Терещенку.

Петро Порошенко високо оцінив рішення Мішеля Терещенка отримати українське громадянство у непрості для України часи. «Ви зробили величезний внесок у розвиток та формування української нації, бо ті музеї, культурні цінності, які були сформовані вами дідом, є надзвичайно важливими для нас. Ваш дід дуже схвалив би це рішення», – сказав президент.

Глава держави привітав пана Мішеля з поверненням на історичну батьківщину. «Вкрай важливо створювати умови в країні, щоб її громадянам, патріотам хотілося повертатися додому. Дуже цінує Ваше бажання і Ваш вчинок стати громадянином України в ці непрості часи», – сказав П. Порошенко.

Отримуючи паспорт з рук Глави Української держави, Мішель Терещенко зазначив, що, незважаючи на те, що він народився у Франції, вважає Україну своєю Батьківщиною. «Сьогодні Україна, як ніколи, потребує допомоги від усіх її дітей. Саме тому я відчуваю потребу залишити комфорт французького громадянства, щоб брати участь у побудові нової європейської демократичної держави. З думкою про загиблих та поранених, про всіх наших геройів України я з гордістю приймаю паспорт громадянина України», – сказав він.

Мішель Терещенко народився у Франції, проте вже понад десять років мешкає в Україні. Повернувшись на історичну батьківщину, він зайніява відродженням традиційного для України промислу – льонаства – та написав свою першу книгу про Михайла Терещенка.

Михайло Терещенко народився у Франції, проте вже понад десять років мешкає в Україні. Повернувшись на історичну батьківщину, він зайніява відродженням традиційного для України промислу – льонаства – та написав свою першу книгу про Михайла Терещенка.

До 80% своїх прибутків сім'я Терещенків витрачала на благодійність та розвиток місцевої інфраструктури. Саме їм Київ завдячує

такими закладами, як Київський політехнічний інститут, музей імені Богдана та Варвари Ханенків, «Охматдит», Володимирський собор, Перша гімназія, Консерваторія імені Чайковського, Історичний музей та Національний художній музей, Музей Шевченка, музей Російського мистецтва, Національна медична бібліотека та інша низка лікарень і притулків. Кілька десятків інфраструктурних об'єктів було побудовано її у Глухові – на батьківщині роду Терещенків.

У 1917 році Михайло Терещенко став одним із міністрів Тимчасового уряду Російської імперії, і після більшовицького перевороту був заарештований та позбавлений усього майна. Звільнинившись за викуп, він залишив країну та емігрував до Фінляндії. Помандрувавши Європою, зрештою осів у Франції. Після еміграції Михайло знову зайніявся бізнесом та залишився українським благодійником – він створював притулки для українських емігрантів по всій Європі.

Іого онук Мішель, повернувшись до України, заснував Фундацію спадщини Терещенків. Її завдання – підтримка поточної діяльності в будівлях, побудованих Терещенками в Києві та Глухові більше 100 років тому. Мішель Терещенко планує й надалі розвивати своє господарство у Глухові, де кілька століть жила його сім'я, а також усіляко підтримувати це місто як бізнесмен та громадський діяч.

Прес-служба Президента України

ТИМ ЧАСОМ...

ПЕРЕПІС У КРИМУ ПО-РОСІЙСЬКИ

Перепис населення, який Росстат проводив у Криму з 14 до 25 жовтня 2014 року, налічив тут 344,5 тисячі українців, які становлять 15,7% населення півострова і є другою за чисельністю національною групою. У Криму, не враховуючи Севастополя, мешкають 291,6 тисячі українців (16% населення); у Севастополі – 52,9 тисячі (14,2%). Про це повідомляє «РИА Новости».

Найчисленнішою національною групою населення на території Криму визнано росіян – 1,49 мільйона осіб, або 68% громадян, що вказали свою національність. Такі дані повідомила голова управління статистики населення та охорони здоров'я Федеральної служби статистики Світлана Нікітіна на «круглом столі», присвяченому попереднім підсумкам перепису населення, в Сімферополі. За її словами, під час перепису населення в Криму зафіксовано 2 мільйони 284,8 тисяч осіб, з них 2 мільйони 197,6 тисяч (96,2%) вказали свою національність.

Згідно з даними російського перепису, який, зрозуміло, українською владою не визнається, 79,7% мешканців Криму, що під час перепису вказали національність «українець», вважають рідною мовою російську. Загалом російська є рідною мовою для 84% населення Криму. Українську ж рідною назвали тільки 3,3% кримчан.

Згідно з даними російського перепису, який, зрозуміло, українською владою не визнається, 79,7% мешканців Криму, що під час перепису вказали національність «українець», вважають рідною мовою російську. Загалом російська є рідною мовою для 84% населення Криму. Українську ж рідною назвали тільки 3,3% кримчан. Слід зауважити, в яких умовах проводився цей перепис. Після подій «кримської весни» в кримському суспільстві зрос рівень нетерпимості; не останню роль у

циному відіграла антиукраїнська пропаганда в російських та кримських засобах масової інформації, які щодо українців використовували «мову ворожнечі». Внаслідок посилення ненависті до України та всього українського в Криму, українці стали однією з найбільш дискримінованих і переслідуваних етносоціальних груп на півострові. Це не могло не вплинути на дані кримського перепису населення, проведеного російськими статистами: чимало людей побоялися вказати свою національність, побоюючись негативних наслідків для себе...

БЕЗ МЕНЕ МЕНЕ СПІТАЛИ?

Майже 90% опитаних кримчан оцінюють міжнаціональні стосунки як доброзичливі, а 89% вважають, що на півострові нема міжнаціональних проблем. Про це на прес-конференції у виданні «Кримінформ» повідомив генеральний директор Всеросійського центру дослідження громадської думки (ВЦДГД), віце-президент Спілки соціологів Росії Валерій Федоров.

За його словами, як показало проведене ВЦДГД соціологічне опитування, рівень міжнаціональної напруги в Криму низький – тільки 5-9% заявили про наявність міжнаціональних конфліктів або конфліктності в міжнаціональних стосунках.

Федоров також розповів, що проблемне поле міжнаціональних стосунків розглядалося соціологами через призму національного статусу опитаних. Зокрема, кримські українці актуальними проблемами назвали земельні самозахоплення (46%) та високий рівень націоналістичних (!) поглядів серед окремих громадян (24%). Які ж «свідомі» тепер у Криму українці!

«Депутатка» «державного ради» Криму, «голова комітету» з культури та питань охорони культурної спадщини С

Ім'я українського мецената Євгена Чикаленка останнім часом часто згадують у зв'язку з його знаменитою фразою: «Любити Україну треба не тільки до глибини душі, а й до глибини кишін». Слова і справді не розходилися зі справами, які встиг зробити Євген Чикаленко протягом свого життя. Тим природнішим є запитання, яке зазвичай лишається без відповіді: «Куди ж поділися Нічинші Терещенки і Чикаленки? Чому не поспішають ставати жертвоводами володарі величезних статків?».

Євген Чикаленко – українець, який не на словах, а на ділі був справжнім патріотом. Згадаймо ж про добре справи свого земляка, який робив все можливе, аби українство не розчинилося у вири історичних подій. Він вкладав кошти у видання перших українських газет та журналів («Громадська думка», «Селянин», «Рада», «Літературно-науковий вісник», «Нова громада»); фінансував діяльність заснованого наприкінці XIX століття у Львові Наукового товариства імені Тараса Шевченка; у тому ж Львові збудував Академічний дім для студентів – вихідців із Наддніпрянської України. До того ж матеріально підтримував письменників – Бориса Грінченка, Володимира Винниченка, Михайла Коцюбинського.

БУДИНОК НА ЗНАМ'ЯНСЬКІЙ

Євген Чикаленко народився 21 грудня 1861 року в селі Перешорах колишньої Херсонської губернії. Як сам згадував, його дід Іван Годорожий-Чикаленко походить із запорозьких «вольностей». Дід був «високий, білявий чоловік і всі, як пани, так і люди, ставилися до нього з повагою і називали його Іваном Михайловичем; він багато років був незмінним церковним старостою... провадив велике скотарське господарство...». Тож мав змогу вивчити синів Петра і Харлампія, влаштувати на державну службу. Коли батько Євгена після відставки оселився у Перешорах, то мав велики статки. От лише родинне життя не складалося: дружина залишила його з трьома малими дітьми. Матір ім замінила тітка Євдокія, яка прихала допомогти братові по господарству. Євген навчався спочатку у місцевого священика, а потім у пансіоні в Одесі. Пробудження національної свідомості Євген Чикаленко пов'язує з іменами педагогів Петра Нічинського та Леоніда Смоленського. Святкували Різдво; Нішинський грав на роялі, Смоленський почав співати пісню про козака, який понад двісті років ходить у неволі понад Дунаєм, викликаючи волю... Євген, почувши, що його вчитель співає українською мовою (за що його, малого хлопця, карали і кривдили), раптом розплакався. А читання «Тараса Бульби» Миколи Гоголя, поезії Тараса Шевченка, творів Марка Вовчка, журналу «Основа» остаточно сформувало його національне «я».

З вересня 1875 року Євген Чикаленко навчався в Єлісаветському вищому земському реальному училищі 1-го розряду. Його директор Михайло Завадський був «чоловіком видатного розуму і неабияким педагогом». За однією партою з Євгеном сидів Панас Тобілевич (майбутній артист Павло Саксаганський). Невдовзі Євгена радо приймали у скромному будинку по вулиці Знам'янській, у якому мешкала родина Тобілевича. Саме тут був осередок культурного життя Єлісаветграда.

«У будинку секретаря міської поліції Івана Тобілевича (через кілька років його знатимуть як драматурга й актора Карленка-Карого) бували подвижники української сцени Марія Заньковецька і Марко Кропивницький, Михайло Старицький і Микола Садовський, підружжа Русових, рідний брат дружини господаря дому Олександр Тарновський (дід знаменитого кінорежисера Андрія Тарновського)... Євген Чикаленко опинився в самому епіцентрі активного громадського життя повітового міста. У будинку збирався гурток, який за своїм характером дуже нагадував Київську Громаду. Чикаленко обертається в цьому колі цілих шість років, з 1775 до 1881-го, – аж до свого від'їзу в Київ, де він мав намір вступити до університету бодай на правах вільного слухача. У своїх «Спогадах», написаних уже після поразки УНР, Євген Харлампійович розповість, як вони вдах з Олександром Тарновським шукали в Києві на вулиці Жилянській будиночок Антона-вича, як познайомилися недовзі з композитором Миколою Лисенком, кобзарем Остапом Вересаєм, мовознавцем Костем Михальчиком і загалом тією інтелігенцією Києва, яка була основою «Старої громади». Втім, Тарновському більше імпонували ідеї «Народної волі», за що він зовсім скоро розплатиться засланням до Сибіру, від якого його не врятує й відчайдушний лист до Віктора Гюго, відправлений до Франції з одеської буцигарні, прите перехоплений жандармами... Чикаленку теж нагадали про зібрання в будинку на Знам'янській, про його зв'язки з Михальчиком і Тобілевичем. На шасти, все обійшлося не Сибіром, а п'ятирічно висилкою в Перешори під гласний нагляд поліції», – пише у розвідці «Український Дон Кіхот» дослідник Володимир Панченко.

«ГОЛОВНИЙ ТКАЧ» МАТЕРІАЛЬНОЇ ТКАНИНИ НАШОЇ ІСТОРІЇ

У Перешорах Євген Чикаленко зайнявся сільським господарством із грунтovністю науковця. Недаремно ж перед цим він три роки був вільним слухачем природничого факультету Харківського університету. Наукові знання підтверджуються практикою: з'являються солідні прибутки, що давало змогу Чикаленкові купувати нові земельні ділянки. Набутим досвідом Євген Харлампійович ділився у брошурах «Розмова про сільське господарство», «Чорний пар та плодозміна», «Як впорядкувати хазяйство в полі». Самовіданістю, із якою Євген Чикаленко пропагував українське слово, українську історію і культуру, не

вами (так було засновано видавництво «Вік», книгарня журналу «Кіевская старина»); тут влаштовувалися літературні зустрічі, з'являлися нові імена. До речі, завдяки меценату Чикаленку дебютував у літературі нікому невідомий студент Володимир Винниченко...

«ЗІ СМЕРТЮ ГАЗЕТИ НАСТАНЕ І МОЯ ДУХОВНА СМЕРТЬ...»

1905-1907 роки були позначені як активний період масового творення газетно-журналістської періодики. Розгортається агітація за передплату «Громадського слова» і «Нового життя». В. Леонтович видає «Громадську думку», з 1907 року зі Львова до Києва переміщується видання «Літературно-наукового вісника»; відкривається журнал «Україна» (колишня «Кіевская старина»). У східних областях започатковують своє життя газети «Хлібороб», «Слобожанин», «Наша дума», «Слово», «Добра порада». Євген Чикаленко не уявляє свого життя без газети «Рада», яку виався видавати з однодумцями.

«Зі смертю газети настане моя духовна смерть, – зізнавався у листі В. Винниченкові у липні 1908 року. – Як український Дон Кіхот я помру». Український меценат був переконаний: без українського слова жодні розмови про національне відродження, пробудження свідомості є безглуздими. «Смерть газети від анемії», – писав він у «Щоденнику», – це друге Берестечко, величезний удар нашому національному рухові». Газета «Рада» пропри-

Чикаленка об'єктивно розкривають його громадсько-культурну діяльність на зламі двох століть, особливо в час піднесення революційного духу в країні. Спогади стають своєрідним літописом тогочасної доби, в якому видавець, меценат і громадський діяч Чикаленко не лише осмислює власне життя, а висвітлює діяльність тих утруповань, товариств та видань, до яких був безпосередньо причетним. Особливу історико-пізанальну цінність мають ті частини спогадів Євгена Чикаленка, в яких він характеризує культурне життя Києва початку минулого століття. Адже хто з більшою достовірністю передасть тогочасну атмосферу, в якій творилося життя «Кіевської громади», хто більш яскраво висвітлить літературну діяльність журналу «Кіевська старина» та видавництва «Вік»? Зі сторінок спогадів постають такі визначні постаті, як С. Єфремов, М. Лисенко, М. Грушевський, Б. Грінченко, М. Садовський, І. Карпенко-Карий, В. Симиренко, В. Леонович, – з усіма цими людьми Євген Чикаленко був у добрих стосунках, приятлював. В «Уривку з моїх споминів за 1917 рік» Чикаленко пише про початок революції, організацію Центральної Ради, відновлення української газети, про кооперативний з'їзд та зародження Української армії. Детально розповідає автор про більшовицький переворот у Петрограді та його наслідки у Києві: оголошення самостійності та загибель Української держави. Щоденники охоплюють історичний пласт 1907-1917 років та події історичного, політичного та громадсько-культурного життя з 5 квітня 1918 до 24 січня 1919 року і відбивають характер тих умов та обставин, у яких доводилося жити й працювати багатьом діячам української культури. Хоча щоденникові записи автор змущений був робити нелегально, зважаючи на поліцейський та політичний терор, та все ж сумів передати чимало оригінальних спостережень та оцінок, розповісти про конкретні постаті. Дослідники зазначають, що «Щоденник» Чикаленка як історико-панорамний твір-опис розкриває особливості громадсько-культурного життя в Україні початку ХХ століття, зокрема, показує, що прогресивно мисляче українство гуртувалося навколо «Громадської думки», «Ради», «Літературно-наукового вісника». Безперечно, історико-літературну вартість щоденників Євгена Чикаленка неможливо не відзначити, адже перед сучасником постають активні творці нашої історії – В. Винниченко, С. Єфремов, С. Петлюра, П. Скоропадський. Автор наводить конкретні факти, з яких дізнаємося про реальні тогочасні події та їхніх учасників. Приміром, 1913 року Євген Чикаленко їздив до Львова «виручати Грушевського з того тяжкого становища, в яке він потрапив»; про працю синів Чикаленка Левка та Петра в українському уряді. До речі, у 1928 році 36-літній Петро помре у пересильній тюрмі у Курську, звідти його мали відправити на Соловки. А от Левку Євгеновичу судилося стати професором – його ще зі студентських років захопила археологія та антропологія.

Записи Чикаленка не лише передають тогочасну атмосферу, а й дають змогу глибше запізнатися із самим автором. «Недавно я, бувши в Грушевського, доводив йому, що Україні треба будувати на середньому землевласнику, бо це є найпевніший, найздоровіший елемент в селі»; «Хутір Садовського чисто розграбували більшовики...» (8 квітня 1918 року); «...німці гадають, що парламентаризм (у Україні) треба відкіннути років на п'ятнадцять, поки народ не стане свідомішим...» (15 квітня 1918 року).

...Думки Євгена Чикаленка лишаються актуальними і в наш час, і від цього є більш цінними. У Нью-Йорку, у приміщеннях Української вільної академії наук, зберігаються унікальні архівні матеріали, що стосуються долі цієї благородної людини, подвійника української справи. Сучасникам Євген Чикаленко запам'ятався як невиліковний оптиміст, який, попри розчарування і зневірю, вірив у відродження української культури, повторюючи своє незмінне правило: «А ти, Марку, грай!». Як потрібні його «Щоденники» нашим сучасникам, геть заблукалим у політичних лабіринтах. На початку 1990-х років відродилася газета «Рада», та, на жаль, життя її було недовгим. Виходять книжки, у столиці України з'являються нові пам'ятники і перейменовуються вулиці, видатний український меценат так і лишається «за лаштунками, в тіні, безіменно, без претензій на місце в історії». Неваже слова Євгена Маланюка виявилися пророчими?

Наталія ОСІПЧУК,
письменниця, член НСПУ

Евген Чикаленко

малася до Першої світової війни, коли російський уряд влаштував погром українства. Війзом з Києва 26 січня 1919 року розпочався найважчий період у житті Чикаленка – еміграційний. Як і тисячам земляків, відірваних від рідної землі, йому доводиться переїхати з місця на місце. Сьогодні його бачили у Станіславі, де тимчасово перебував уряд ЗУНР, а завтра вже – у гірському поселенні, де змушенний був переховуватися від пильних очей. Учорашичному меценатові і благодійників було важко усвідомити, що він позбувся своїх статків і сам потребує сторонньої допомоги. Проте тримався з гідністю. Коли голова уряду доктор Євген Петрушевич пропонував йому прошову допомогу, він відмовився. Не віз гройші від сина Петра, крім тих двох тисяч карбованців, які той йому був винен. І все ж життєві негарадзи і нестатки наздоганяли його, руйнуючи усе минуле видатного мецената. Дослідники Володимиру Панченку вдалося відшукати в американських архівах лист Чикаленка до Льва Ганкевича, датований листопадом 1919 року, в якому відчувається гострий біль пережитої національної поразки: «Ні ви, ні Винниченко не в силі виповнити единого тепер мого бажання – вернути українську Державу...». Євген Харлампійович опиняється спочатку в Чехословаччині, потім в Австрії. Усі його мрії, життєві плани перекреслені. Тепер він не міг розпоряджатися ані маєтком у Перешорах, який заподіав під сільськогосподарську школу, ані будинком в Алупці, який після смерті господара мав стати дачею для українських письменників. У 1922 році Чикаленки жили в селі Рабенштайн в Австрії. Становище його було таким тяжким, що українська газета «Свобода», що виходила у Нью-Йорку, 13 червня 1922 року звернулася до «добрих людей» з проханням про допомогу, передрукавши повідомлення одного львівського часопису, в якому йшлося про те, що «відомий наш дідич Євген Чикаленко опинився в тяжкім, просто безвихіднім становищі...». Говорилося про те, що матеріальні засоби «старого заслуженого дідича, одного з фундаторів Академічного дому і добродія Наукового товариства ім. Шевченка, не дозволяють йому зробити операції, якої він негайно потребує».

«Старий збирає дрова у громадськім лісі, – повідомляє газета, – а жінка ходить на фабрику по 6-й ранку. І от недавно, підважуючись в лісі відже дерево, старий підрівався і лежить тяжко хворий, без догляду... Треба б зробити старому операцію, але на клініку й лікування у нього гройші нема». «Добри люди» все ж таки знайшлися, і незабаром Євгену Харлампійовичу зробили операцію на шлунку. Проте жити йому залишалося недовго. 1925 року Чикаленки переїхали до Чехословаччини. У подебрадській Українській гospодарській академії колишньому видавцю «Ради» дали скромну посаду голови термінологічної комісії. А в червні 1929 року Євгена Чикаленка не стало.

СПОГАДИ І ЩОДЕННИКИ

УПЦ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ МАСОВО ЗАЛИШАЮТЬ ВІРЯНИ

За минулій рік тільки в Тернопільській області Українська православна церква (Московського патріархату) втратила шість парафій. Схожа картина і в інших областях Центральної, Західної і Північної України. Попри те, що точної статистики щодо тих, хто змінив конфесію, немає, тільки проаналізувавши новинні повідомлення, можна зрозуміти, що за останній рік Московський патріархат втратив в Україні десятки парафій. Парафіяни церков, як правило, голосують за перехід до Української православної церкви Київського патріархату, що пов'язано зі зміною настоюйте храму. В Україні цей процес уже називають «парадом переходів».

Митрополит Тернопільський і Кременецький Сергій відмовився коментувати рішення прихожан шести церков про перехід до іншої конфесії. Він сказав: «Ми не даємо такої інформації». І поклав слухавку. Реакція митрополита зрозуміла. Українська православна церква (Московського патріархату) називає відтік віруючих «захопленням церков», парафіяни ж говорять про те, що священники їх не чують.

Вагомі причини для перереєстрації парафій стали з'являтися в українських віруючих під час Євромайдану. Деякі священики Московського патріархату відмовлялися служити панаходи за загиблими на вулиці Інститутській у Києві, а коли почалися військові дії на сході України, та ж історія повторилася щодо поранених і вбитих під час так званої антитерористичної операції.

Ще одна причина — мова богослужіння, адже серед парафій, які перейшли до Київського патріархату, переважна більшість церков розташовані в сільській місцевості, де переважає україномовне населення. При цьому проповіді в церквах УПЦ (МП) читають російською мовою. Окрім цього, деякі віруючі називають неприйнятним проповідуванням в церкві концепцією «російського світу», з якою багато українських парафій не згодні.

Про те, що ставлення до подій в церкві неоднозначно сприймається навіть серед священнослужителів Московського патріархату, свідчить відкритий лист священика Шумського благочиння Тернопільської єпархії Олега Шліхти до митрополита Онуфрія, глави УПЦ (МП). Він, зокрема, пише: «Ми, клірики та парафіяни УПЦ, звертаємося до Вас у нинішню важку для нас усіх годину не з гнівом та обуренням, а з глибоким болем і переживанням за святу Церкву Православну. Ми — не націоналісти і не прагнемо до єдності з КП, ми поступово одна за одною втрачаемо парафії, нам тепер нічого втрачати і тому відверто, не добираючи слів, змущені Вам сказати прямо: Ваше мовчання і негласна підтримка політичного курсу Патріархії є основною причиною розколу, який відбувається в УПЦ. У нас забирають храми, а Ви непомітно втрачаете паству і не відчуваєте цього... Ми просимо Вас подбати про свою паству, яка живе в Україні, поки Господь судив бути цій землі українській, а Ви поводите себе як евангельський (у цьому контексті російський) найманець... Його Святість занадто далеко зайшов у своїй політичній діяльності, рівно настільки, наскільки «православна армія Новоросії» позалилася в територію України».

У листі Олег Шліхта згадує кілька причин,

через які українські віруючі вирішують збирати підписи, щоб покинути лоно церкви. Священик починає свого листа з критики ідеологічних настанов Української православної церкви (Московського патріархату), одна з яких наказує поминати під час богослужіння ім'я патріарха Кирила вголос: «Сьогодні ми змушені — підкореслимо це — вголос на ектенії поминати Патріарха, а вчора він нагороджував вищими церковними нагородами за внесок у духовне просвітництво Кисельова, людину, яка сіє ненависть між нашими народами і плете чорну брехню щодо України, брехню нечзвану за всю її історію. Головний імперський наклепник виникне державне замовлення і Бог йому суддя, а Патріарх через церковні канали беззастережно сприяє поширенню цієї брехні, і Церква йому не авторитет... Патріарх просто епіскоп столиці сусідньої держави і Предстатель своєї Помісної Церкви. Вимовляти йому многоліття на парафіях, де оплакують сотні загиблих на війні з російськими найманцями людей, це просто безглаздо, як безглаздо також переслідувати адміністративними методами священиків, які цього не роблять, — ось це і є неканонічною дією епіскопа. Невже митрополія буде поширювати космогонічні побреєнки Патріархії про боротьбу секулярного західного світу з воїнами святої Русі? Це — спекуляція святыни, поляризація світу на святий — російський і грішний — весь інший світ, непропустима для Церкви. Головний злочин Патріарха проти нашого народу — це те, що збройний конфлікт між нашими державами він трактує як священну війну... Для всіх, хто мислить і любить Церкву, зрозуміло, що Патріарх цілком підтримує державну політику Росії, саме тієї Росії, яка веде сьогодні війну з нашим народом, а Патріарх виступає її ідеологічним

двигуном. Київська митрополія УПЦ змушена бути складовою частиною ідеологічної системи російської пропаганди. На духовенство чиниться тиск з боку архієріїв, добре проінструктованих з імперського центру. Наша совість не дозволяє проголошувати з амвона московські циркуляри, в яких збройний конфлікт між Росією та Україною називається «внутрішнім протистоянням».

Олег Шліхта вважає, що Українська православна церква (Московського патріархату) перетворилася на ідеологічний інструмент: «Патріарх зрадив свою Церкву, продав за 30 срібняків, на які російською державою будуться величезні храми і монастири, де пропагується не Христос, а «великий релігійно-політичний синтез», у дусі «комуністичної пропаганди», а причина відтоку українських віруючих — «у поступовій втраті духовенст-

ва», якщо їм вдається зібрати підписи більшості віруючих, у деяких випадках влаштовується голосування. Рішення прихожан має бути також схвалене аблансною адміністрацією. Після цього священик Московського патріархату покидає храм, і запрошуються новий священик, і все майно, землі та будівлі того чи іншого приходу разом з церквою переходить під іншу юрисдикцію.

За словами протоієрея, відтік парафій та віруючих з Московського патріархату почався на Західній Україні ще в 90-х роках. Сьогодні віруючі УПЦ (МП) переважають лише в двох районах Тернопільської області, решта районів ділять між собою УПЦ (КП), Українська автокефальна православна церква та Українська грецо-католицька церква.

Олександр ВАГНЕР
Radio «Свобода»

Заголовок: Біля входу до Києво-Печерської Лаври, 2014 р.

ЗРУЙНОВАНІ ВІВТАРИ, ЗНИЩЕНІ ІКОНИ...

За період ведення бойових дій внаслідок обстрілів бойовиками населених пунктів на контролюваній Україною території Луганщини було пошкоджено вісім церковних храмів. Про це на своєму офіційному сайті пише губернатор Луганщини Геннадій Москаль.

Президент Росії Путін і керівник Російської православної церкви Кирил (Гундяєв)

вом канонічної УПЦ підтримки у церковного народу...».

Протоієрей Тернопільської єпархії Української православної церкви Київського патріархату Олексій Головацький згоден з перерахованими Олегом Шліхтою причинами переходу до іншої конфесії: «Найбільший відтік віруючих з УПЦ (МП) пов'язаний з подіями, які відбуваються в Україні. Це — і Майдан, і війна на сході. Люди розуміють, що представителем Української православної церкви (Московського патріархату) є патріарх Кирил, і вони не хочуть бути під його омофором, адже він не визнає, що на сході країни точиться братобійна війна, що через агресію Росії між собою воюють два християнських народи. Московський патріархат не визнає агресії Росії проти українського народу».

На сайті УПЦ Київського патріархату відзначають, що розбіжності не виникали б, якби в Україні була створена єдина Помісна православна церква. Поки що будь-які переговори щодо її створення закінчуються поступовим відходом у тінь найбільш реформістськими налаштованими священиками і архієреїв УПЦ (МП).

«Люди хочуть мати власну церкву. Вони кажуть, що ми живемо в незалежній державі і повинна бути наша українська помісна православна церква, — каже протоієрей Головацький і наголошує, що священики нікого не впливають на рішення тих чи інших парафій в Тернопільській області: — Ми на ці процеси ніяк не впливаємо, збирається парафіяни і голосують, да якої конфесії вони хочуть належати. Десятку осіб виришили це не під силу, потрібна більшість. Тільки в цьому випадку можуть бути проведені селищні збори, відбутися голосування та складання протоколу. Потім він подається до адміністрації, як цього вимагає законодавство України, і відбувається перереєстрація. Це завжди рішення людей, ми насилюємо нікого переходити не примушуємо, але якщо люди до нас приходять самі, ми не відмовляємося від парафії та парафія».

Згідно з чинним законодавством, рішення про зміну конфесії парафіяни ухвалюють самостійно, якщо їм вдається зібрати підписи більшості віруючих, у деяких випадках влаштовується голосування. Рішення прихожан має бути також схвалене аблансною адміністрацією. Після цього священик Московського патріархату покидає храм, і запрошуються новий священик, і все майно, землі та будівлі того чи іншого приходу разом з церквою переходят під іншу юрисдикцію.

За словами протоієрея, відтік парафій та віруючих з Московського патріархату почався на Західній Україні ще в 90-х роках. Сьогодні віруючі УПЦ (МП) переважають лише в двох районах Тернопільської області, решта районів ділять між собою УПЦ (КП), Українська автокефальна православна церква та Українська грецо-католицька церква.

Олександр ВАГНЕР
Radio «Свобода»

СВЯТА І ЗВИЧАЇ

САВИН І ПАПА

До Святих мучеників за Христову віру, які склали свої голови у часі раннього християнства, належать Савин і Папа. У церквах східного обряду їх вшановують 29 березня.

Савин проживав у єгипетському місті Єрмополі і був князем-правителем. Коли імператор Діоклетіан почав переслідувати християн, він покинув свій уряд, рідно, дім, маєток і потайки з кількома християнами перебрався у віддалене село, оселився у занедбаній хатині-хижці, де дні і ночі проводив у молитвах і пості.

Довго розшукували його погани... Та аж один жебрак, якому Савин дав щедру милостиню, зрадив свого доброочинця за дві золоті монети і показав воїнам Діоклетіана місце перебування християн. Чи не вчинок Іуди?..

Тоді погані обступили хатину, виважили двері, Савина і ще шістьох християн закували в кайдани та привели на суд до намісника Аріана, який наказав піддавати Савина разом з побратимами-християнами різним мукам. Коли ж Аріян побачив, що Савин непохитно дотримується Христової Віри, звелів втопити його в Нілі.

Це сталося близько 305 року. Разом із Савином прославили Христа мученицькою смертю і його побратими. Між ними був Святий мученик Папа.

У народі цей день називають Весняного Сави і кажуть, що весна вже має остаточно встановитися.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

СВЯТКУЄМО ВЕЛИКДЕНЬ РАЗОМ!

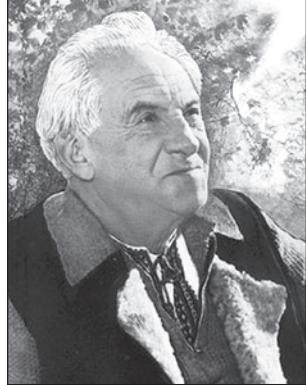
Великден — свято Божого Воскресіння, час подяки, прощення та віри в добро. Це свято об'єднує людей із різних куточків України. Особливо нині, коли на сході нашої держави триває війна, ми не повинні втрачати надії і шансу відзначити що подію разом.

З нагоди святкування Великодня у Львові 10-13 квітня Студентське братство Українського католицького університету проведе акцію «Великден разом». Мета акції полягає у тому, щоб об'єднати молодих людей зі сходу та півдня, ознайомити з традиціями святкування Великодня на Галичині. Традиційно, вже вп'яте, до акції запрошують 250 молодих людей із східних та південних областей України, які хочуть святкувати «Великден разом» у Львові. Сюди прийдуть із Запоріжжя, Донецька, Маріуполя, Кривого Рогу, Херсона, Харкова, Луганська, Черкас, Чернівців, навіть з Санкт-Петербурга і Білорусі. Попри складну ситуацію в нашій країні, організатори сподіваються також на гостей з Криму. Учасниками акції будуть молоді люди 18-25 років.

Цьогоріч новинкою у проведені свята буде знайомство учасників акції «Зі сходу на захід» з учасниками «Великден разом». Координатори проекту — Віра Тимків та Юрій Сосновець — розповіли, що за п'ять років іхньої діяльності вже виникла група постійних гостей, які щороку приїжджають святкувати Великден разом. Також учасники поділяться своїми враженнями та знаннями про Львів і про те, як проводиться Великден на заході.

Організатори запрошують взяти участь в акції й волонтерів. Як повідомила голова студентського братства УКУ Віра Тимків, проживання у хостелях, проведення е

19 БЕРЕЗНЯ ВИПОВНИЛОСЯ 120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МАКСИМА ТАДЕЙОВИЧА РИЛЬСЬКОГО — ПОЕТА,
ПЕРЕКЛАДАЧА, ПУБЛІЦИСТА, ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА,
АКАДЕМІКА АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

У ДЕРЖКОМТЕЛЕРАДІО ВИЗНАЧИЛИ ПЕРЕМОЖЦЯ ПРЕМІЇ ІМЕНІ МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО

Максим Стріх — відомий в Україні вчений, громадський діяч, доктор фізико-математичних наук, президент Українського фізичного товариства, автор близько 150 наукових робіт з фізики. Він є також одним із засновників Товариства української мови імені Тараса Шевченка, членом Асоціації українських письменників, Українського ПЕН-центру та Національної спілки письменників України. У літературі Максим Стріх відомий передусім як автор численних перекладів українською мовою творів класичних та сучасних авторів (Данте, Марло, Колрідж, Вайлд, Стівенсон, Кілпінг, Т. С. Еліот, Ейтс, Ж.-М. Ередіа, Мілош, Брюсов, Бунін, Гумільов, Мараїтощо). Його перу також належать чимало літературно-критичних статей і перекладничих розвідок.

На здобуття премії Максима Стріху висунув Кийський літературно-меморіальний музей Максима Рильського за сучасний переклад «Пекла» — першої частини «Божественної комедії» Данте Аліг'єрі. Книга містить докладну передмову, де подано життя і творчість великого італійця, а також вплив «Божественної комедії» на розвиток української літератури. У додатках, що вміщені після тексту твору, подано антологію поезій українських поетів XIX-XX століть, де згадується образ Данте. Книга 2013 року отримала міжнародну відзнаку — італійський «Дантівський лавр».

Крім роботи Максима Стріхи, на премію були висунуті переклад Андрія Біласа із французької роману Тьеррі Есса «Демон» (видавництво «Тіповіт»), перекладені з англійської Олександром Красюком три романи Стівена Кінга «11/22/63», «Сяйво» та «Доктор Сон» (видавництво «Клуб сімейного дозвілля»).

та двомовна німецько-українська антологія Олександри Ковальової «Блакіть» (видавництво «Шедра садиба плюс»).

«Дуже символічно, що на передодні 120-річчя із дня народження великого українського поета та перекладача Максима Рильського ми визначили переможця премії його імені. Ця урядова нагорода має на меті підняти рівень перекладацької літератури. Приємно, що цього року всі чотири автори, висунуті на премію, гідні урядової відзнаки. Це той випадок, коли ми вибирали красивого серед кращих», — зазначив голова Держкомтелерадіо Олег Наливайко.

Премія імені Максима Рильського заснована 1972 року (поновлена у 2013-му), присуджується Кабінетом Міністрів України до дня народження Максима Рильського — 19 березня. Нагородою у різні роки були відзначенні майстри художнього перекладу Василь Мисик, Борис Тен, Микола Лукаш, Ростислав Доценко, Ігор Каучиковський та інші.

Нагадаємо, лауреатом премії ім. Максима Рильського в 2014 році став письменник Роман Гамада за книги перекладів з перської мови «Захоплюючі розповіді» Алі Сафі та «Бахтияр-наме», що вийшли у 2011 та 2012 роках у видавництві «Богдан». **«Телекритика»**

КОМІТЕТ З ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗДОБУТТЯ ПРЕМІЇ 2015 РОКУ

ється Міністерством культури України, творчими спільнотами, кіно-, теле-, відеостудіями, мистецькими закладами та науковими установами, громадськими організаціями, редакціями газет і журналів. Твори, висунуті на здобуття премії, подаються до Комітету з Державної премії України імені Олександра Довженка разом з листом, підписаним керівником організації, яка висунула твір. У листі зазначається: автор (автори), назва твору, рік його створення, кіностудія або інша організація, де створено фільм, загальна оцінка твору (творчості автора) та мотивація висунення на здобуття премії.

До листа додаються:

— довідка про життя і творчість осіб, висунутих на здобуття премії, у довільній формі;

— протокол засідання організації, на якому було ухвалено рішення про висунення твору (автора) на здобуття премії (протокол має бути завірений мокрою печаткою і подаватись у повному вигляді з детальним викладенням позицій і обґрунтвань конкретних осіб щодо висунутої кандидатури (твору));

— відгуки преси.

Твори та документи приймаються Комітетом з Державної премії України імені Олександра Довженка до 1 червня 2015 р. за адресою:

01010, м. Київ, вул. Лаврська, 10, Державне агентство України з питань кіно, кім. 406.

Контактний тел.:
(044) 280-15-72

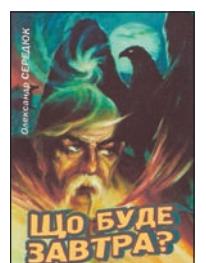
ЩО БУДЕ ЗАВТРА?

Осмислення минулого — це сходинка до якісно нового осягнення сучасності й майбуття. Кожен з нас, хто нині живе і працює, творить і віює, з нетерпінням хотів би знати про завтрашній день, заглянути в майбутнє: а що буде завтра, через місяць чи рік? Цій темі присвячена видана нещодавно у видавництві «АРТ-студія» брошурка відомого на Волині історика і краєзнавця, письменника і публіциста Олександра Середюка під назвою «Що буде завтра?».

Сучасна людина дедалі частіше прагне розв'язати багато своїх проблем, використовуючи філософсько-світоглядну спадщину, всю культуру предків, намагаючись відшукати в минулому пояснення сучасності, тому в брошурі автор звертається до древніх провідниць, астрологів і контакторів, філософів і вчених та аналізує мудрих і віщих. Олександр Середюк аналізує передбачення Ноstradamusa, працю Миколи Чміхова «Від яйця-райца до ідеї Спасителя», книгу Валерія Московченка «Карма України», де наголошується на особливій ролі інтелігенції в Україні, Володимира Холошні, який започаткував нову систему природного зміщення за козацькою методикою характерників і т. ін. Червоною ниткою в книзі проходить — НАДІЯ НА УКРАЇНУ!

Отже, щоб пережити негаради і катаклізи і бути впевненим у затрашньому дні, нам потрібна могутня держава з монолітною нацією-родом, яка поєднає у собі найдревніші знання прадідів і сучасні надвисокі технології.

Ольга РОГОВА, старший науковий співробітник
Музею історії сільського господарства Волині

У ВАШИНГТОНІ ПОКАЗАЛИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА... РОК-МУЗИКАНТА

Новий, сучасний ракурс творчості Тараса Шевченка розкрили українські активісти в Солучччина Штатах, організувавши у Вашингтоні біля пам'ятника Кобзареві справжній перформанс, присвячений творчості митця.

Символом акції «Шевченко: ПроРОК Свободи» став образ поета у вигляді рок-музиканта з кобзою, повідомляє власний кореспондент «Укрінформу».

«Ми хотіли показати Шевченка в іншому вигляді, що він може бути модним, сучасним та роковим», — розповіла в коментарі «Укрінформу» один із ініціаторів заходу,

віце-президент громадської організації «RAZOM» Анастасія Рибіцька.

Вона повідомила, що на таке бачення надихнула одна з робіт художника Андрія Ярмоленка, яка і стала символом свята. На ній Тарас Шевченко має оляг з символікою тризуба, татуйовані українські візерунки і тримає кобзу у стилі рок-виконавця.

«Це означає нового Шевченка — різnobічного, іноді незрозумілого, але глибокого, якого читатиме й сприйматиме молоде покоління», — пояснила організатор акції.

У програмі, представлений глядачам, були задяні не тільки українські активісти, а й представники інших національностей, які читали уривки з віршів поета іноземними мовами. Крім того, були виконані пісні на вірші Шевченка в сучасному аранжуванні, а також поставлена театралізована інсталляція.

Ініціатором заходу виступили активісти «RAZOM» за підтримки громадських організацій «United Help Ukraine», «Spiv-Zhytta», «Ukraina Citizens International Association», а також Посольства України в Солучччина Штатах.

120-РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ «НАШОГО ЛЬОДЕЧКИ» ПО-ОДЕСЬКИ

Одесити завжди знали, що справжнє прізвище Леоніда Утьосова Вайсбейн, а ім'я — Лейзер, по-домашньому Льодечка, та й сам він цього не приховував. А псевдонім йому теж підказала Одеса, коли він одного разу заміливався крутою скелею на морському узбережжі на Ланжероні.

Надзвичайно весело і по-домашньому тепло відзначили земляки 120-річчя Леоніда Утьосова. До речі, саме у переддень ювілею вдалося розшукати в архіві запис про його народження. Після цього довелося навіть зробити вправлення у Вікіпедії, тепер там зазначено, що він народився 21 березня 1895 року.

Святкували одесити на Дерибасівській у міському саду, де встановлено досить нетрадиційний пам'ятник славетному музиканту. Це зовсім не монумент. Бронзоволікий Льодечка сидить на лаві, а поруч з ним багато вільного місця, щоб кожен бажаючий міг з ним foto-

графуватися. Особливо люблять тут бувати місцеві і гастролюючі музиканти. Коли вони грають, Утьосов уважно слухає їх, а на вустах його сяє привітна усмішка.

У минулі вихідні саме в міському саду з нагоди ювілею було влаштовано фестиваль «Наша Утьосов», який відкрив мер Одеси Геннадій Труханов. «Для кожного справжнього одесита це ім'я дороге. Він прославив наше місто, став його легендой, — назначив міський голова і додав: — Непростим для Одеси, що досі не маємо квартири-музею. Ми сьогодні вирішили, що із завтрашнього дня почнемо її створювати у будинку, де жив Леонід Йосипович. Вважаю, що це правильно, і краще пізніше, ніж ніколи».

Організатори фестивалю постаралися відтворити атмосферу минулого століття. Була відкрита виставка унікальних предметів епохи Утьосова, зокрема й особистих речей співака, наданих одеським Музеєм звуку. На сцені Ротонди звучали знамениті пісні Утьосова у вико-

нанні відомих артистів Олега Золотієва, Миколи Свідюка, Юрія Кузнецова. Порадували всіх і виступи дитячих танцювальних колективів.

Одночасно тут відбулося урочисте погашення марок і конвертів, випущених з нагоди 120-річчя від дня народження Леоніда Утьосова. А ще присутні могли перекусити солянкою, млинцями і печеною картоплею на влаштованому рестораторами «частуванні по-домашньому».

Цими ж днями в одеській міській бібліотеці та в історико-краєзнавчому музеї було проведено літературно-музичні вечори. А музей історії євреїв Одеси відкрив виставку «Секрет Одеси», де було представлено копії фотографій, документів, афіш Утьосова, надісланих із США журналістом Едуардом Амчіславським, а також рідкісних оригінальних матеріалів про актора, співака і музиканта з особистих збірок одеських колекціонерів. **Сергій ГОРИЦВІТ**

КРИМСЬКИМ ШКОЛЯРАМ ПЛАНУЮТЬ ПРОДОВЖИТИ ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД ДЛЯ ВСТУПУ В РОСІЙСЬКІ ВИШІ

Випускники кримських шкіл можуть і наступного року не складати єдиний державний іспит (ЄДІ) за умови, якою йм продовжувати «перехідний період» у частині умов вступу до вищих навчальних закладів, повідомив міністр освіти Росії Дмитро Ліванов, — інформує «РИА Новости».

«Ми зараз цю екзаменаційну кампанію проведемо, поглиблюючи статистику, також ми хочемо провести тестування школярів саме в Криму — не тільки після 11-х

класів, а й після 7, 9 класу. І якщо реальний рівень підготовки в 10 класі буде недостатнім, а ім через рік складати ЄДІ, ми звичайно продовжимо цю пільгу», — сказав Ліванов.

За його словами, школярам, які не навчалися протягом усіх попередніх років за російськими програмами, зокрема з російської мови, складно буде одразу підготуватися до складання ЄДІ. Рішення про можливість продовження перехідного періо-

ду, за словами міністра, буде ухвалено влітку 2015 року.

З 2009 року ЄДІ в Росії є однією з випускним іспитом у школі та вступним іспитом до вишу. Обов'язковими для випускників шкіл є іспити з російської мови та математики, решту предметів школярі здають за вибором. Для Криму і Севастополя в 2014-2015 роках був введений перехідний період, протягом якого ЄДІ не є обов'язковим для випускників шкіл з їхніх регіонів. Вони можуть складати іспит за бажанням.

Раніше повідомлялося, що в Криму поки нарахували дві тисячі абітурієнтів, які бажають скласти ЗНО.

14-РІЧНУ ШКОЛЯРКУ З САРАТОВА ВИКЛИКАЛИ У ФСБ.. ЧЕРЕЗ СИНЬО-ЖОВТІ СТРІЧКИ В КОСАХ

Співробітники управління ФСБ по Саратовській області запросили на бесіду 14-річну школярку, яка вийшла на мітинг «на честь приєднання Криму до Росії» в Саратові з вплетеними в коси стрічками в кольорах українського прапора. Про це повідомляє «Meduza».

Уході бесіди співробітники ФСБ хотіли з'ясувати, звідки вона знає інших молодих людей, які вийшли на акцію з символікою України, і домогтися відповіді, що їй нібито заплатили за це. За словами школярки (її ім'я не вказується), вона відповіла, що вийшла на акцію проти «війни, жорстокості і пропаганди» і хотіла підтримати Україну.

Вона розповіла виданню «Йод», що під час бесіди у неї почалася істерика, а після розмови відчувала себе пригніченою. Жодних звинувачень її не пред'являли. «Останнє, що я хочу сказати: ситуація нагадує мені роман Оруелла «1984». Такий же тиск влади, працівників правоохоронних органів, так само однобокий вплив на народ. Я маленька, але справченька, правда, не впевнена, що готова до таких наслідків. Буду думати»...

У Саратові 18 березня відбувся, як і в багатьох інших містах Росії, так званий мітинг «на честь річниці приєднання Криму до Росії». Близько десяти осіб прийшли на нього із символікою України. Кількох учасників акції затримала поліція.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

ДАРУВАТИ ДІЯМ СЛОВО

Педагоги й учні Червоноградської спеціалізованої школи № 8 започаткували проект «Славетні земляки», який передбачає знайомство з цікавими особистостями нашого Прибузького краю. І така перша зустріч під назвою «Нехай слово запалює свічі...» вже відбулася.

Її організували учні 6-Б класу разом з класним керівником Тетяною Муж. У гості до школярів завітала поетеса, член Української асоціації письменників і Червоноградського літературного об'єднання «Третій горизонт» Ольга Голузинець (на фото).

«В рядочок букви горнутяться рівненько, Відтворюють поезію душі.

Я кладочкою йду в ваше серденько, З любов'ю вам несу свої вірші».

Це є творче кредо, покликання Ольги Голузинець, яка добре знає дитячу психологію (адже за фахом — педагог), часто виступає перед школярами. Вона — автор чотирьох зірок «Вишиванка для Іванка», «Прокладу, мов кладочку, до дітей загадочку», «У кожній пори — краса для дітвори» (ілюстрована фотопроприклюзіями вишиванок авторки), «Усе, що в серці маю...», ось — вийде друком п'ята зірка «Сміється сонцем ранок».

Учні ретельно підготувалися до літературної зустрічі і приурочили її до Міжнародного дня поезії та тижня духовності, який проходив у школі. Вони близькуче декламували вірші Ольги Голузинець, слухали її нові твори про Україну, Шевченка, рідний край, українську мову, духовну лірику і, звісно, про дітей. Звучали й пісні поетеси (вона ще й пише музику). А виконувала пісні Ольга Голузинець разом з учнями. Ті заздалегідь розучили.

Приємним подарунком стала для гостей пісня, написана ученицею Вікторією Троцько (словеса) і вчителем музики Людмилою Коломієць, — «Україна». У ній — і образи матері, і сина, і молитва, і про... АТО. Аж дивуєшся, як це все вдалося поєднати у тексті юному таланту! Такий твір не міг не зворушити присутніх. Зрештою, про те, що в залі не було байдужих, свідчить шквал запитань до поетеси. Дітей цікавило: коли написала перший вірш, коли краще пишеться (як зізналася, вночі), творчі плани, які були улюблени шкільні предмети (виявляється, що уроки музики)...

Завершився творчий захід авторською піснею «Величальна для мами». І знову ж Ольга Голузинець виконувала її зі школярами.

За теплі, добри слова, натхненні поетичні рядки гості дякували класний керівник Тетяна Муж, заступник директора школи Лариса Єгорова, учні, члени батьківського комітету.

Тарас ЛЕХМАН

ЖАРТИ 3-ЗА ШКІЛЬНОЇ ПАРТИ

ПЕРЕСТАРАЛИСЬ...

На блім світі

недотеп доволі.

Вони і в нашім класі,

звісно, є.

Послав директор

Владика і Толю

Пофарбувати вікна у фойє.

Радіють хлопці.

Їм давно кортило

Себе у справжнім ділі

показать,

I показали.

Нам незрозуміло:

Нащо було

шибки всі фарбувать?

КОЛІ КОРОВА З'СТЬ СІНО

— Де твій щоденник? —

запитали Зіну. —

Три тижні не показуеш

ганьба!

— Татусь возили

для корівки сіно

Й прикидали.

Не знаєте хіба?

— А скоро буде? —

не вгаває Інна,

наш староста. —

Я вчителю скажу.

— Коли корова

з'єсть копичку сіна,

Тоді — клянусь! —

щоденник покажу.

НЕЧУЖА

— Шанувати чужий труд

Змалку вчись, Кириле!

Знову в хату приніс бруд —

Я ж підлогу мила!

Внук давно вже не зважа

На такі «дрібниці»:

— Ви ж нам, бабцю,

нечужа,

— Ну навіщо злиться?!

МАЛЕНЬКІ УКРАЇНЦІ У ПАРИЖІ ЧИТАЛИ, СПІВАЛИ ТА МАЛЮВАЛИ ШЕВЧЕНКА

Юні вихованці Української дитячої школи мистецтв у Парижі, яка працює щосуботи у приміщені Українського культурно-інформаційного центру у Франції, під час відкритого уроку «Невідомий Шевченко» читали, малювали та співали Великого Кобзаря.

Про це власному кореспонденту «Укрінформу» розповіла директор Української дитячої школи мистецтв у Парижі Олена Місталь.

«Наша школа мистецтв, яка цього року відсвяткувала 10-річчя ювілей, має добру традицію відзначати «Дні Шевченка», — сказала вона.

«Учні другого класу нашої школи прочитали поетичні рядки з відомих поем Тараса Шевченка «Катерина», «Гамалія», «Сон», співали пісні на його вірші, малювали», — зазначила директор школи. За її словами, вихованці—другокласники вже не вперше беруть участь у таких уроках, адже до школи в Парижі вони прийшли, коли їм виповнилося 4–5 років.

Під час відкритого уроку педагоги та їхні учні різного віку обговорювали не лише Шевченка—поета, Шевченка—громадського діяча, Шевченка—філософа, а й згадали про нього як художника, додала вона. «Ми та-кож цими днями демонструємо невеличку експозицію копій малюнків Тараса Шевченка, яку нашій школі

на 200-річчя подарувала Мала академія наук України», — зазначила Олена Місталь.

Учасники відкритого уроку також стали батьки вихованців школи, представники української громади Франції, учні школи та запрошенні французькі гості.

Нагадаємо, що в Парижі 11-й рік поспіль при посольстві України у Французькій Республіці працює Українська дитяча школа мистецтв. Школа належить до закордонної мережі Міжнародної української школи (м. Київ) і має відповідну акредитацію Міністерства освіти і науки України. Сьогодні школу відвідує 107 дітей різного віку. Переважно це діти українців, які живуть і працюють в Парижі та його передмістях, зокрема діти дипломатів, журналістів, а також діти зі змішаних родин.

ХУДОЖНИК І ПЕДАГОГ ВАЛЕНТИН ПОЛЕЖАЄВ

Валентин Полежаєв готувався до персональної ювілейної виставки: малював нові картини, випустив буклет своїх живописних творів. Однак 20 березня, в день його 80-річчя, експозиція відкрилася без художника. 12 січня цього року його пензель без господаря осиротіло завмер назавжди, не зробивши завершальних мазків на картині «Богиня родючості».

Дивиця на це незакінчене полотно на виставці пам'яті чудового кримського художника і педагога, яку організували колеги, друзі та дружина Лідія Іванівна Полежаєва, і бачиш у його задзеркалі самого автора, що до свого останнього подиху залишився вірний образотворчому мистецтву. Він створив свій особливий художній світ, в якому пишно квітнуть троянди, ромашки та айстри серед мальовничої кримської природи, а дорога в школу – храм знання для дітей – веде через гущавину, в якій можна легко заблукати, якщо не буди наполегливим і цілеспрямованим у досягненні мети. Його самого доля вберегла в юності, коли неподалік вибухнула міна, від якої впала балка перекриття будинку.

В. Полежаєв народився в маленькому селі з 27 дворів на півдні Запорізької області. Закінчив школу, відслужив в армії і вступив на навчання до Кримського художнього училища ім. М. Самокиша.

— Він був старостою групи, коли я після закінчення харківського вишу почав працювати в училищі викладачем, — згадує засłużений учитель України, заслужений художник АРК Валентин Григор'єв. — У ній навчалися багато талановитих учнів, які згодом стали дуже відомими фахівцями. Це був мій перший випуск, найбільш пам'ятний мені.

Два Валентина, викладач і учень з різницюю у віці в п'ять років, потоварищували, і дружба ця пройшла в творчості та взаємодопомозі крізь усе їхнє життя. Продовживши навчання на художньо-графічному факультеті Одеського педагогічного інституту, Полежаєв удосконалив набуті в училищі основи акварелі та рисунка, які передавав учням у Сімферопольській дитячій художній школі спочатку викладачем, а з 1987 до 2004 року — директором. Він управляв художнім зростанням дітей так, що вони швидко прогресували в навчанні. Для багатьох із них художня школа стала трампліном для вступу до навчальних закладів художнього профілю. Одна з її колишніх учениць — заслужений художник АРК Тетяна Голінська розповідає, яким небайдужим до своєї професії був Валентин Полевич, як передавав своє горіння учням.

Віктор Задіріenko, заслужений художник України та АРК, відзначає величезний внесок В. Полежаєва у зміцнення матеріально-технічної бази школи, створення належних умов для проведення занять. Після переїзду із старого тісного приміщення на вулиці Гоголя у більше за розміром на вулиці Февральській, де школа знаходиться інин, на повну силу розкрився талант Полежаєва — адміністратора і директора. Відреставрована в цей період будівля отримала статус пам'ятки архітектури. Школа стала базовим методичним центром з різних напрямків живопису і композиції для дитячих художніх закладів півострова. Проводилися семінари-практикуми, конференції, виставки з аналізом досягнутих результатів, намічалися плани на майбутнє.

Навчання дітей образотворчому мистецтву було до душі Полежаєву як художнику

важливо як громадянину. Діти рано починають розуміти і відчувати естетику життя, художню культуру в суспільстві. І Валентин Павлович міг захопити їх творчістю. Володіючи як методикою навчання, так і технікою живописця, він навчав власним прикладом, допомагав оволодівати основами рисунка, живопису, композиції. Він сам стояв біля мольберта щодня і кожен з них був як майстер-клас.

Для нього зразком була класична школа портрета, французький ліризм і граціозність лінії. Кожен образ переконливо правдивий і природний. Натюрморти і пейзажі відзначаються оригінальною композицією, естетизмом і красою. Прикметною ознакою портретів є особлива життева енергія зображеніх моделей: вільна природна поза, чистота внутрішнього світу, поєднана з радісним очікуванням, прямий з гідністю погляд, легка усмішка. Прекрасні миттєвості з ефектом легкості, повітряності, безпосереднього відгуку душі! Він віддавав перевагу акварельним фарбам у порівнянні з олійними, а в рисунку віртуозно працював класичними м'якими матеріалами: вугілям, сангіною, склографом, тушию, пером.

Більше півтори тисячі учнів оволоділи пензлем і отримали з рук Полежаєва путівку в мистецтво, ставши живописцями, архітекторами, дизайнерами, модельєрами, художниками книги, театру і кіно, майстрами декоративно-прикладної творчості.

— По суті, вся Кримська спілка художників бере початок з Сімферопольської дитячої художньої школи, — говорить В. Задіріенко. — І там повинні працювати достойні, талановиті педагоги, передавати майстерність, частину свого серця учням. Таким і був Валентин Полежаєв.

Його доповнює заслужений художник України Рамазан Усейнов:

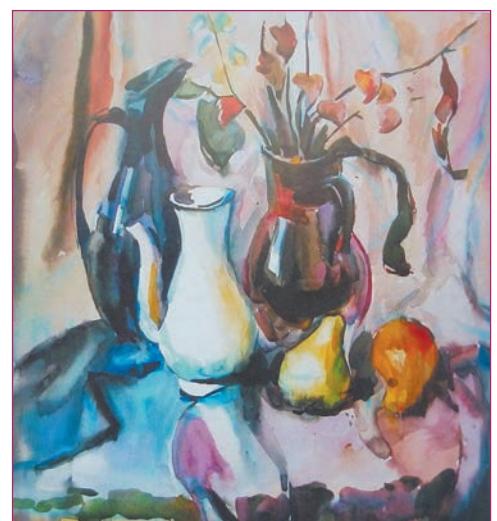
— Він тримав у руках стрижень графіка і сам, як стрижень, вів за собою.

В його неординарній особистості висока вимогливість поєднувалася з людяністю та інтелектом інтелігента. Душа була повна музики. А як чудово він співав рідні українські пісні!

Педагог і художник Полежаєв, за словами нинішнього директора школи, заслуженого працівника культури АРК Іллі Борохова, створив у ній оазис доброти.

— Він просто дихав школою, — говорить Л. Полежаєва. — Хвилювався за неї, дуже її любив.

За свій натхненний труд В. Полежаєв нагороджений багатьма грамотами, подяками, удостоєний звання заслуженого працівника культури Криму. І помираючи тілесно, такі люди не зникають безслідно. Вони живуть, розчинившись в учнях і митцях, яким передали свій талант, у моделях, зображеніх на картинах. Його живописна палітра — світла, радісна, життєтворна. А портрети дівчат з капелюшком, вишнями, віночком із живих квітів на голові та багато інших один раз побачиш і вони назавжди залишаться в серці. Як говорять художники: висять без цвяха.

Такою ж молодою і красивою художник намалював давним-давно дружину, свою вічну музу. На тлі того портрета я і зробила фотознімок Л. Полежаєвої нинішньої. Роки і біль утрати, звичайно, наклали відбиток на обличчя, але погляд і міцно стулени вуста як ознака серйозної натури — все ті ж.

Останніми своїми роками художник провів декілька персональних виставок у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі в Сімферополі. Вони викликали велику зацікавленість відвідувачів. Роботи метра акварельного живопису приходили подивитися юні сімферопольські художники. І він, незважаючи на свою зайнятість за шкільним розкладом, детально роз'яснював їм азі майстерності і сам показував вищий пілотаж графіка на майстер-класах.

Як пам'ять про художника у ВІКЦ залишилася подарована ним акварель: на тлі голубого неба розквітлі соняшники, що є одним із рослинних символів України. Цього року відбулася його реорганізація у Центр інформаційних і соціальних технологій розвитку міжнаціональних комунікацій у Республіці Крим. Разом з усім майном перенішли в інше виділене для нього приміщення і «Соняшники» Валентина Полежаєва. Від цих тендітних окружин сонця стає тепліше в кабінетах і душі в очікуванні весняного бюджетення природи і кримського літа.

Валентина ВАСИЛЕНКО

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'яtnicі виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «KC»

ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культу́рологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua. Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura@gmail.com**

